

619
1999

ბროშა

საბავშვო
№ 9 1992

ფოტორეპორაჟი

● სომხეთის რესპუბლიკის პრეზიდენტი ლეონ ტერ პეტროსიანი თბილისში.

● სპარტეველს პარლამენტის თავმჯდომარე ედუარდ შევარდნაძე სტადიონური და ახალგაზრდული ორბანი-ჭავჭავაძის წარმომადგენლებთან გახვდა. თუალ შეხვედრაში.

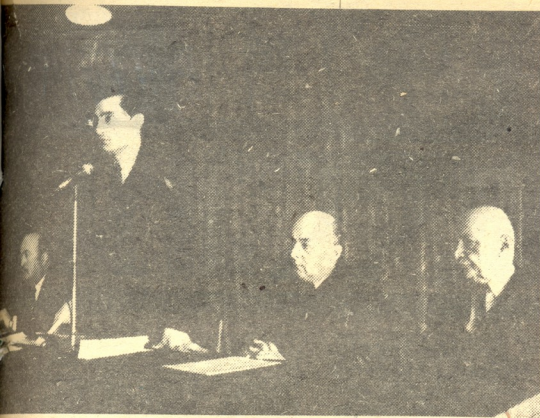
● მსოფლიო პარსკვლავები თბილისში.

● ტრადიციული შოთაოცა ივალ. თუში.

● სპარტეველს შურნალიხტთა რიგბარში პერილუგამ, აშაგამ უკვე ფი. დეკატიამ, თავმჯდომარედ აირჩია პაპანი სინარულიძე.

● მონაღლისიები საზოგადოება „თბილისიდან“.

● აზხავეთის აგაგისადმი მიძღვნილი მიტინგი რიუგამ.

მომვლთვიური საზოგადოებრივ- პოლიტიკური და სალიბერატურო- სამხატვრო შურნალი

შინაარსი:

გიზანი — კეთილდღეობა!
იაკობ ახუაფილი. გაცი და
ბაიგიდან ქილის ანუ ხის ეკლი-
სიამდე.

ჯემალ ინჯია. ახალი ლექსები.
ნატალია ორლოვსკაია. ყაზბე-
გის ოჯახთან ახლოს.

ენო დავრუნდაფილი. უკანა-
სკნელი ჯღაპარი (მითხრობა).

ირაკლი გოგალეიფილი. ორი
მითხრობა.

გამუკა ცეცხლაძე. რა არის „გი-
იკო“?

ნოდარ ზამანაძე. ამბავილეზუ-
ლი ქარბებები.

მეკაბ კალანდაძე. ბაირონი და
ვაჟინებონი.

ალექსანდრე ბუაჩიძე. მონატ-
რება (მინიატურა).

რობერტ ვალუერი. ამბავი ჰელ-
ბლინისა (მითხრობა).

ლალი ცაგვიფილი. ლექსები.

კანონაბა. უცხოური იუმორი.
პროსპორდი.

მთავარი რედაქტორი ჯანსუღ ჩარკვიანი

სარედაქციო კოლეგია:

აბაგი ბაბრაძე, გულნარა ნახტაძე (ა-
სუხიშვიტელი მდივანი), ვანილ ვაჭაბაძე,
თედო ნინიძე, დინარა ნოდია (მატარ-
რედაქტორი), მადარა შინეშვილი, ჯორბა
წიკითელი, თამაზ ზილაძე, ნოდარ
ჯანსუღი.

კომუნალიზმის

ეკონომიკური კრიზისისა და არასტაბილური პოლიტიკური სიტუაციის მიუხედავად, მინც არ წყდება მშენებლობა, შესაძლებლობის ფარგლებში აშენებს ყველა: სახელმწიფო, კერძო საწარმო, ფირმა, კოოპერატივი, ქლაქელი, სოფელი... რამდენი კედლე ოცნებობს და გვემებს ადგენს. სხვანაირად არც შეიძლება — მშენებლობის ფართო მასშტაბები ხომ თავისუფალი, ნანატრი დამოუკიდებლობაა მოლოდინი ქვეყნის დამახასიათებელი ნიშანია. მაგრამ აქ ანგარიშგასაწყვეია ერთი „პატარა“ დეტალი: სისტემატურად და შეუფერხებლად რომ აშენოს ყველამ, ამისთვის საჭიროა საკმარის რაოდენობისა და ხარისხის სამშენებლო მასალა!

ჩვენს კორეპლანდერს ჩვემალ მებრძოლს სწორედ ამ პრიბლემებზე ესაუბრება საქართველოს რესპუბლიკური გაერთიანება „საქსაშენმასალების“ უფროსი, ტექნიკურ მეცნიერებათა კანდიდატი გივი შეფარიშვილი.

— რას აწარმოებთ და საერთოდ, როგორია თქვენი გაერთიანების ტრეკტორა?

— საქართველოს რესპუბლიკური გაერთიანება „საქსაშენმასალა“ წარმოადგენს მრავალპროფილოან დარგს. იგი რესპუბლიკაში წარმოებული საშენი მასალების ობიექტური პროცენტს აწარმოებს. ესენია: არამადნეული მასალები, კერამიკული და სილიკატური აგური, სამშენებლო თაბაშირი, კირი, კედლისა და იატაკის კერამიკული მოსაპირკეთებელი ფილები, საყოფაცხოვრებო გამოყენებისა და მხატვრული კერამიკული ნაწარმი, ლინოლეუმი, შალერი, ბუნებრივი ქვის მოსაპირკეთებელი ფილები და ნაკეთობა (ცხინტილი, მარმარილოს, ბაზალტის, სიანი ტუფის, დვარის ქვის), ალუგითა და აქატის ელკორატიული და ნახევარდებირფასი ქვები, რომელთა გამოყე-

ნების სფერო ვერ კიდევ ბოლომდე არ არის ათვისებული. მაგალითად, ხელოვნური გზით ტექნიკური ალმასის დაზალება და მიღება, ქვის დამმუშავებელი იარაღის წარმოება. ჩვენმა სპეციალისტებმა ათვისეს რთული ტექნოლოგიური ხაზი დეფიციტური (1600 მმ დიამეტრის) სახერხი დისკების წარმოება ხელოვნური ალმასის სეგმენტების გამოყენებით. ასევე დაიწყეთ წვრილი საექლდებლოების მექანიზებული დანადგარის სერიული დამზადება.

დაჩვენ ძირითადად კომპაქტურად არის შეკრული და მას ემსახურება სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტი. საპროექტო გამგეზვამწყობი სამმართველო, გამოთვლითი ცენტრი, ბურღავაფეთქებისა და გეოლოგიური, საძიებო სამუშაოების სამმართველოები, მექანიკურ-საიარაღო სარემონტო ქარხანა, სამშენებლო ტრესტი და მომარაგება-გასაღების სამმართველო. მეტად რთული ოპერაციების რეგულირებისათვის გვეყავს რკინიგზისა და ავტომომსახურების სპეცჯაფი, ფაქტიურად რესპუბლიკის ყოველ მესამე ვაგონს ტვირთავს ან ემუშავება ჩვენი გაერთიანების რომელიმე ობიექტი.

— ახლა, ენერგეტიკული კრიზისისა და ერთგვარი პოლიტიკური არასტაბილურობის პირობებში როგორია თქვენი შრომითი საქმიანობის საერთო სურათი?

— ჩვენი ქარხნები ძირითადად ბუნებრივ რესურსებსა და, რასაკვირველია, ელექტროენერჯიაზე არიან დაფუძნებული. სარეზერვოდ გვაქვს თხევადი საწვავი — მანუთი. მიუხედავად ამისა, ქარხნების თითქმის 80-85 პროცენტზე გაჩერებული იყო. საწარმოებში არსებული ტექნოლოგიური ხაზები რეჟიმის მერყეობას ვერ გვეუბნება და სისტემატური ცვლილებები მოქმედებს არამარტო გამოშვებული პროდუქციის ხარისხზე, არამედ იწვევს დანადგარების მწყობრიდან გამოსვლას.

ტექნოლოგიური ხაზების გაჩერებას უქმად არ ჩაუვლია. ამით ვირგებულეთ და რაც საწარმოებში სარემონტო სამუშაოები ჩავატაროთ, საერთოდ კი, დარგის საწარმოთა მშობის შემდგომი გაუმჯობესება და სტაბილიზაციის თვალსაზრისით პირველხარისხოვანი მნიშვნელობის ენიჭება გვემართო სარემონტო სამუშაოების დროულად შესრულებას და რგის მექანიკური ბაზის გამტარუნარიანობის მიზანშეწონილია მას გადაეცეს სხვა უწყებას დაქვემდებარებული ერთ-ერთი დაუტვირთავი მექანიკური საწარმო.

— რა ხიავდ დაინერჯა თქვენთა მ ბოლო ორ-სამ წელიწადში?

— გაერთიანებაში ბევრი რამ შეთლება ახალი ეფექტური საშენი მასალების წარმოებისათვის. სწორედ ბოლო წლების პირმხი თონიქალინოლეუმის ქარხანა, რომლის წლიური სიმძლავრე 3 მილიონ კვადრატული მეტრია. თავისი ტექნიკური შეიარაღებით იგი ერთ-ერთი საუკეთესოა ევროპაში. უნდა ითქვას, რომ გაერთიანებამ შესწოლო მეტად ძვირადღირებული (800 ათასი ამერიკული დოლარი) გამწვანდ დანადგარის შექმენა, რომელიც საშუალებას გვაძლავს ეკოლოგიური ნორმების დაბრუნებულად ვაწარმოოთ პროდუქტია.

აქ არ შეიძლება არ მოვიხსენიოთ პოლიანტიკური წარმოების ტექნოლოგიური ხაზი, რომელიც მაღალი ხარისხის რეალიზაციის, მეტად ნატივ შალერის აწარმოებს. ლინოლეუმისა და შალერის წარმოების ორივე ტექნოლოგიური ხაზი შერჩეულ იქნა ჩვენს მიერ გამოცხადებულ სპეციალურ კონკურსზე, სადაც მოლოდინის ცნობილ ფირმებს მიეცა ტექნიკური დავალება: ჩვენში არსებულ მასალებისა და ნედლეულის სპეციალური გათვალისწინებით შეემუშავებინათ თანამედროვე ტექნიკის დანიშნულ პირობებში მოქნილი ტექნიკური ხაზები.

სხვალსხვა ქვეყნის მრავალი ფირმა სიმდიერით გამოცხადებულა. ბოლის პოლიადიური წარმოების ტექნოლოგიური ხაზის შპს-ების წარმოება მიეძღვნა ფირმა „სტროკის“, ხოლო ლინოლეუმისა და პოლიბეტონისა — „დამსს“.

გარდა ამისა, გუდაუთის რაიონში აშენდა და მალე მწყობრში ჩაგდება მოსამზადებელი ავტორის ჩეხური წარმოების ავტომატრული ტექნოლოგიური ხაზი, რომლის წლიური წარმოება 15 მილიონი პირობითი ცალი იქნება.

ანალოგიური წარმოების ტექნოლოგიური ხაზი მალე აშენდება გურჯაანის რაიონში, აქველი ავტორის ქარხნის ტერიტორიაზე. მალე მწყობრში ჩაგდება მარბადა-ახალციხის რაიონის გზაზე მდებარე სუფსარის მუშებში შემავსებლის კარბიერი. ქართველი და ევროული სპეციალისტების მიერ ბაზალტის ნედლეულზე დამუშავებულია სუპერწვილი ბოჭკოს ნაწარმის ტექნოლოგიური ხაზი.

ადგილობრივი ნედლეული გამოიყენებით ახლო მომავალში დავიწყებული ბაზალტის სარკისებური ზედაპირის მისაპირკეთებელი ფილების წარმოებას.

— რა სამუშაოები ჩაატარეთ შარშან სტაქით დაზარალებულ რაიონებში?

— სტაქით დაზარალდა დასავლეთ საქართველოს მიზიანი ზონა. შეუფერხებელი შრომითი საქმიანობისათვის აღუკვეთილ იყო საშენი მასალის დეფიციტი და უწყვეტ ნაკადს მიწოდება. თავდაუზოგავად წარმოებით, რადგანაც კარგად გვეჩვენა ილია ცის ქვეშ დარჩენილი აღმანების მდგომარეობა. უნდა ითქვას რომ შეუფერხებლად მიდიდა საკვლევ მასალები — აგური და ბლონი, რუბეროიდი, ქვიში, ლორი. მუშებელთა კი მაინც ყველაზე მეტად არამადნეული მასალების დეფიციტს განიცდიდნენ. უმოკლეს დროში „საქარამადნეულის“ ხელმძღვანელებმა იჩვენეს დარგის სპეციალისტებთან ერთად ონის რაიონში შეისწავლეს ადგილობრივი ნედლეული და მისი ბაზაზე დამორტყადა არამადნეული მასალების დეფიციტსა და კლასიფიკაციის მძლავრი ტექნოლოგიური ხაზი. დაულოლაგმა შრომამ შედეგი გამოიღო — ადგილზევე გადამკრა არამადნეული მასალების მიწოდების პრობლემა.

ჩვენი გაერთიანების სამშენებლო ტრესტმა ურჩახული სამუშაო შესაძლებელა უმოკლეს ვადაში. ადგილგინდა და ახლად ავაშენებ 750 სახლი.

— რუსთაველის გამზირზე მიმდინარეობს აღდგენითი სამუშაოები. როგორია თქვენი წყალობი ამაში?

— რესპუბლიკაში პრაქტიკულად რეკონსტრუქციის მუშაობა არ სრულდება ჩვენს მიერ წარმოებული საშენი მასალების გარეშე. ასე იყვნენ, აჭარა, რაქსია და სტიქიისაგან დაზარალებულ სხვა რეგიონებში. ცხადია, რუსთაველის გამზირის აღდგენითი სამუშაოების შესრულებამაც ვლებდებოდა მონაწილეობა.

მუშებლები საშენი მასლის გარეშე უძღვრები იქნებიან ამ გრანდიოზული ამოცანის შესასრულებლად. ვგრძნობთ რა ჩვენს მოვალეობას, მთელი პასუხისმგებლობით ვეკიდებით საშენი მასლის როგორც დროული მიწოდების, ასევე მისი ხარისხის გაუმჯობესებას.

ამ ურთულეს და მძიმე პირობებში, იმ წარმოებებთან ერთად, რომლებიც მუშენებებს მიჰყვითან აგურს, ცემენტს, ბუნებრივ მოსაპირკეთებელ ქვებს, სახინს ტუფს, მარმარილოს, გრანიტს, კერამიკულ ფილებს, დასახეთ ქმედითი ღრისებში. ქალაქის ხელმძღვანელობის თხოვნით უკრაინიდან, ურალიდან, საიანო-შუშენსკიდან შემობრუნდები იქნება მთავარბრისხიდან გრანიტი და მარმარილო.

გადაწყდა ჩვენი ძალებით ავაშენოთ რამდენიმე სახლი. გრანტიას ვიძლევი, რომ მუშენებლობა, სარეკონსტრუქციული იქნება საკუთარი საშენი მასალა, მაღალ დონეზე შესრულდება.

„საქსაგენმასალების“ სისტემის ხაზით რუსთაველის აღდგენის ფონდში ვაღარიცხა 400 ათას მანეთზე მეტი. გადაწყვეტილი გვაქვს რეკონსტრუქციული შემოსული თანხებიდან სისტემატურად ვადავიცხოთ გარკვეული თანხა.

— დარგის შემდგომი განვითარებისთვის რა უზრთოებობა გავტოვებთ ფირმებისთვის?

— საქართველოს საშენი მასალის მრეწველობის სამინისტრო შეიღოდა საკავშირო სამინისტროსა და საქართველოს მინისტრთა საბჭოს დაქვემდებარებაში. საკავშირო სამინისტრო პრაქტიკულად არ იყო დაინტერესებული ადგილობრივი დარგის განვითარებით და ამ მიზნისთვის ვერცხვანი თანხები გამოყოფას არც წარმოებდა. სწორედ ის იყო მიზეზი ჩვენი ჩამორჩენილობისა, მიუხედავად იმისა, რომ მას ყოველთვის ჰყავდა მაღალკვალიფიკაციის ინჟინერთექნიკური პერსონალი, წამყვანი სპეციალისტები. ამ წინააღმდეგობის მიუხედავად მაინც ვახერხებდით ახალი ტექნოლოგიური ხაზების დანი-

რგვას, სახლგარეგნის ფირმებთან კონტაქტის დამყარებას, ადგილობრივი ხელნეული გამოყენებით ახალი პროდუქციის ათვისებას.

საქართველოში ორი ცემენტის ქარხნის არსებობის მიუხედავად, მუშენებლობა ტრადიციულად და თითქმის მუდმივად განიცდის ცემენტის დეფიციტს; მუშენებლობის მოთხოვნილების დასაკმაყოფილებლად მაინც საჭირო იქნება დიდი რაოდენობის ცემენტის შემოტანა მაშინვე, თუ კასპის ცემენტ-შიფერის კომბინატი და რუსთაველის ცემენტის ქარხანა საპროექტო სიმძლავრით იმუშავებენ. მაგრამ მდგომარეობას აუარესებს სწორედ ის, რომ ეს ორივე ქარხანა ფიზიკურად და მორალურად მოქცეულია. აქ ისიც უნდა დავებამტოთ, რომ ორივე ქარხანა ეკოლოგიურად მავნე ობიექტს წარმოადგენს და მათი მუშაობა რეკონსტრუქციის გარეშე შეუძლებელი ხდება. ამიტოვად, საქართველოში ცემენტის ახალი ქარხნის მუშენებლობის საკითხმა მეტად აქტუალური სახე მიიღო. ამასთან დაკავშირებით, შეიქმნა ერთობლივი საწარმო „საქამერცემენტი“, სადაც ჩვენი პარტნიორები არიან მსოფლიოში ცნობილი ამერიკელი ფირმები: „ფულერი“ და „ჟუსიტეი“.

ბევრი სხვა სახლგარეგნული ფირმისაგან განსხვავებით ჩვენმა პარტნიორებმა გამოირჩინეს საქმიანი სიმამაცე და მომავლის სწამება: ჩვენთან არსებული პოლიტექური არასტაბილურობის მიუხედავად უკან არ დაიხიეს და მზიდ არიან დაამადნოდ დადილი კაპიტალი საქართველოში ცემენტის ქარხნის ასაშენებლად. მართლაც, ფირმა შემობრუნდა ქარხნის მუშენებლობის ღირებულების ხანჯვარს ვალუტით, მოგავწყობის თანამედროვე მოწყობილობას და ტექნოლოგიას, რომელიც ეკოლოგიურად სუფთა იქნება. ასევე ხელსაყვრელია ჩვენითვის ვალის დაფარვის სახეც. წარმოებული ცემენტის ნაწილს, დაახლოებით მესამედს, ამერიკელთა თვითონ გაუკეთებენ რეალიზაცია, სანამ ამოიგებენ დაბანდებულ სასტრებს.

ახალი ქარხნის პირველი რივის სიმძლავრე ვაცილებით მეტი იქნება, ვიდრე ამჟამად არსებული ორივე ქარხნის ჯამური შესაძლებლობა. ხოლო მეორე რივის გაშვების შემდეგ საქართველოში არათუ ცემენტის დეფიციტი აღარ იქნება, არამედ იგი ჩვენი ექსპორტის მნიშვნელოვანი სახე გახდება.

ამვე დროს კასპისა და რუსთაველის წარმოებები რეკონსტრუქციული

იქნება იმ მიზნით, რომ აწარმოონ ცემენტის სპეციალური სახეები, თანაც გარემოს სისუფთავის გარანტიით.

ქარხნა აშენდება კასპსა და მცხეთას შორის მდებარე ტერიტორიაზე, სადაც ცემენტის ნედლეულის დიდი საბალოებია ვანლაგებული. პროდუქციის მიღებისას გამოყენებულ იქნება თანამედროვე მშროლი მეთოდი, რომლისთვისაც, გავრცელებულ სველ მეთოდთან შედარებით, დამახასიათებელია საბოთის ერთი ორად შემცირებული ხარჯვა.

ქარხნის პროექტში, რომელიც ამჟამად მუშავდება ამერიკის შეერთებულ შტატებში, გათვალისწინებული იქნება კიდევ ბევრი ტექნოლოგიური სიახლე და მაღალი ღირსის მოწყობილობა-დანადგარები, რაც საბოლოო ჯამში ჩვენი ეროვნული ტექნოლოგიური კულტურისა და ღირსის მკვეთრ გაუმჯობესებას განაპირობებს. ეს კი საშუალებას მისცემს მუშებს, ინჟინრებს, ტექნიკურ პერსონალს, მეცნიერებს პრაქტიკულად ეხიარონ და დაეუფლონ თანამედროვე ტექნიკასა და ტექნოლოგიას, იმუშაონ იმ პირობებში და იმ მეთოდებით, რომლებიც მოწინავე ქვეყნებშია ათვისებული.

აღსანიშნავია, რომ ამერიკელ პარტნიორებთან ერთად „საქმეცემენტის“ ხელშეწყობაში აქტიურად ჩართეს ქართველი სპეციალისტებიც, რომელთა ბევრი სასარგებლო რჩევა უკვე გათვალისწინებულია ქარხნის მშენებლობის ყველა ეტაპზე.

ჩვენი სპეციალისტების აზროვნებითლება ახალციხის დიკომობილის და აჭარის გამოყენება უფრო ეფექტურად, თუ მოვიზიდავთ ამერიკის და გერმანიის მნიშვნელოვან ფირმებს ტექნოლოგიური დანადგარების შექმნის მიზნით... ამის საშუალებას იძლევა ნედლეულის მაღალი ხარისხი.

ფარავნის პერსონლის გამოყენებით შესაძლებელია დეფიციტური საშენი მასალების მიღება, ასევე მისი უფრო ეფექტური გამოყენება თხიად პროდუქციის გასაფხურებად.

ასევე შეიძლება ალგათის ქვების გამოყენება ხელოვნური ოლმისის მისაღებად, ამ მხრივ სათანადო საშუალებები მიმდინარეობს შესაბამისი დარგის მიმშენებლისათვის.

ერთი სიტყვით, ზემოხსენებულ პრობლემების გადასაჭრელად შეიძლება მოვიზილოთ მსოფლიოში მოწინავე ფირმები, რათა მათთან ერთად ისეთ სინალურზე ავიყვანოთ ჩვენი დარგი, რომ ნებისმიერი მომხმარებლის მოთხოვნილება დავაკმაყოფილოთ.

ბუნია ტექნიკური კლბის ახალი პროექტი

ართველი წარმართ ღვთაებათა სასუფეველში მთავარი გარდა მოხსენიებულა ღმერთი შემოქმედი და ღრუბელთა ბატონი. ჩვენს წინაპარს თავის სარწმუნოებრივ წარმოდგენაში, ბუნებასთან უფულო შეხებების უჩნდებლად თაყვანისცემის დამატებითი ობიექტია: მნათობთა თაყვანისცემა, ბუნების ვალმერება, ხეთა მსახურება. ოცივალური „იდეოლოგიის“ ჩამოყალიბებასთან ერთად ქართულ წარმართობას თავისი მტკიცედ ჩამოყალიბებული პანთეონიც ჰქონია. მცხეთაში მეფე

ტრიანონის დროს გაცხისა და გაიშის შეშინება არამზის კერაბაც.

წინაპართა რწმენისა სკარობოდა ოქროს, სპილენძის, ვერცხლის, თინისა და ხის კერაბები. მავალითად, არამზის კერაბი იყო სპილენძის, ოქროს ტანსაცმელში გამოწყობილი, თავლები კი იაგუნდისა და ზურმუხტისა ჰქონდა, ხელთ ეყურა ელვარე მანჯილი.

ვახუშტის გადმოცემით, ქართველებმა „უწყყლიან დღესასწაულს“ კერაბთა, ღმერთთა თვისბთა... და შემდეგობად თაყვანისცემისა ჰყვიან ნაღმინი და განცხრობინი დილთა ჰუმითა და ღვინის სმითა, როგოცთა ფერკისითა, პურბობითა, სახობობითა და გრწობობითა სამ დღე... ხოლო ჟამისა ქრისტიანობისასა ნაკურავითა მათ მითათა მაღალთა და ბორცვთა ზედა ესეგითარვე იყო განცხრობინოკვები. ამისთვის აღაშენეს ზედა ეკლესიანი და ჭვარებობდიან მუნ, ვითარცა აწ ფერკისა სიმღერითა გაათენიანა“.

უზენაესი · მეფე სარწმუნოების

მფარველი იყო და მაღლა იდგათვით ქურუმ-მთავარზეც, რომელიც კულტის მსახურს წარმოადგენდა და ადამიანსა და ღვთაებას შორის შუამავალად ითვლებოდა. ქურუმობას ფარნავაზ (ფარაბაძის) მეფემდე (ძვ. წ. ა. IV ს. მიწურულსა და III ს-ის I ნახევარში) მტკიცედ შეკავშირებული და წოდების სახე არ ჰქონდა. ფარნავაზმა პირველმა დანარსა ქურუმთა კლასი, როგორც განსაკუთრებული დაწესებულება, რომელსაც გააჩნდა თავისი დანიშნულება, მოწოდება, უფლება-მოვალეობა და სხვა.

ფარნავაზ I-მა ჩაატარა სახელმწიფო რეფორმა — ქართლის სამეფო დაყო მთავრის, კახეთის, ხუნანის, სამევილდის, წუნდის, ოძრის, კლარჯეთის, ეგრისისა და შიდაქართლის საერისთავოებად. ახალ საწყისებზე დაფუძვნდა და ააღორძინა ქართული ეროვნული კულტურა, მიმოქცევაში ჩართო ქართული დიალექტები და ყრდნობის ქართული ასომთავრული დამწერლობა. მემკვიდრე წარს: „ფარნავაზმა განავრცო ენა ქართული, და არღარა იზრახებოდა სხვა ენა ქართლსა შინა, თვინიერ ქართულსა და იმან შექმნა მწიგნობრობა ქართული“.

ფარნავაზიანთა დინასტიის დამარცხებულმა ასევე დასაბამი მისცა ეროვნულ წყლოღობისთვის (ძვ. წ. ა. 284 წ.) და ერთიან ქართულ კალენდარს. მცხეთაში დააარსა ვახთაოლებისა და მწიგნობრობის უმაღლესი კერა. ამ ფაქტს აღსატყუებენ სხვა წარმართობის წყაროებიც („მეტიკვანე შემეცნებათ“). „არა უწყურდინი ქართველნი უწინარეს ჟამთაჲს“.

შინა, ვიდრე ფარანავამდე სწვრდნენ ისინი უძველესთა წერილობით...
 სომხური წყაროებით (შხითარ აირი-ანეკის) „წართხარაგაფული ისტორიით“: „პირველმა ქართველმა მეფემ ფარანავამ ეგვიპტის ირისაგან შექმნა ქართული ენა, მანვე შეუქმნა და-წერილობა და ხაზისა“.

ადამიანთა მოღვაწის განვითარების გარკვეულ ეტაპზე ქურუმები საქართველოში „მეორე წოდების“ რანგში აღდგნენ და თვალყურს აღედგინებდნენ მეზობლებთან სამართლიანობის დაცვას. ქურუმები მეთაურობდა ტომის რელიგიურ და საერთო ცხოვრებას. თავდაპირველად ცდილობდა ზოროასტრის სჯულის (ეცესლო-თავანისმცემლობის) გავრცელებას. ზოროასტრიზმი დღესდღეობით რელიგია იყო, ერთმანეთს უბირისბირდებოდა სიკეთე და ბოროტება, რომელთა მუდმივი ჭიდილი გამაჩრდილებდა მისთვის მსოფლიო განვითარების პროცესის შინაარსს განსაზღვრავდა. მისი წმინდა გამოცდილება — ცეცხლი ღვთაებრივის განსახიერება — წარმოადგენდა. მასზე მილაერი კვალი დაინახა ირანულმა მსგავსმა მიმდინარეობამ, რასაც ადსტურების ქართულში შემორჩენილი სიტყვები — ტაბირი, ეტრამი, ზვარაკი, ეშმა, ჭო-ლოხთი, შარათალი, წარმართი, ბავიანი, ზორმა, ანდრეტი, დასტურე და სხვა. ზოროასტრის რწმინდის განსაკუთრებით ფეხში კიდებული ჩანს ქართლის სამეფოს მმართველ წარმომადგენელ-ზოროასტრიზმის თეოსოფიური სახელები (ფარხავაზი, ფარხავაზი, რაშაკი, ბაგრატი, ბაკური, სურგამი, მირდატი, ადარნასე, აზორი და სხვა). დღემდე გავრცელებული ვარაუდობენ, ზოროასტრიზმის ერთ-ერთი სახეობა ქართლში სამეფო კლტის დონემდეც კი ამავალია. დღლიფის მინდორზე (ქარხლის რაიონი) აღმოჩენილი ძვ. წ. ა. II-I სს. სატაპრო კომპლექსი უძველესად უკავშირდება ეცესლოთავანისმცემლობის მცხეთაში ძველთაგანვე არსებობდა მოგვით ცალკე განვითარდა და ცხოვრობდა ზოროასტრიზმის მიმდევარი თემი.

საქართველოში კრთათავანისმცემლობამ სრული აღიარება ვერ პოვა, რადგან არ ჰქონდა განსაზღვრული სტატუსი და გამოკვეთილი შინაარსი. ზოროასტრიზმის მოძღვრებამ, ებრაელთა იფლოვამ, სპარსთა ზერტუანე-კერანასის ქადაგებამ და ქართველი კაცის რწმინდამ შეამზადა ნიადაგი ერთდროულად სახარებლის სწავლის საქადაგებლად.

ამალი წყლთაორიცივის პირველი საუკუნიდან ქრისტეს მოციქულთა აისრობით თანდთან ვრცელდება

მოძღვრება, რამაც გააკეთილშობილა ძველი წარმართული ზნეობა. „ქართლის ცხოვრების“ ცნობით, რვა I-მა (ქართლის მეფე III ს. შუა წლებში მფარველობდა ქრისტიანობას), აკრძალა ზოგიერთი წარმართული ჩვეულება — აღამიანთა მსხვერპლად შეწირვის, რის გამოც „რეე მართალი“ უწოდეს.

ლონტი მროველი გვაუწყებს, რომ „დღერქის მფლობას შინა მოვიდეს ათორმეტთა მიუქველთაგანი ანდრია და სვიმონ კანანელი აფხაზეთს, ეგრისს და მუღ აღესრულა სუიმონ განანელი ქალაქსა ნიკოფსისსა სახელუარსა ბრძენთასა. ზოლო ანდრიად მოაქცია მეგრელნი და წარივიდა გზასა კლარჯეთისასა“-ო, როდესაც ადერკმა გაიგო მეგრეთაგან მამაპაპული რჯულის დატევა: „განუწყრა და წარავლინა ერისთავნი მისნი და იძულებით კვალადვე მოაქცევინა მეგრელნი“, რომელთაც „დამალნეს ჭუარნი და ხატნი“-ო. ამას გარდა, „შერისხნა მეფე ერისთავთა კლარჯეთისათა, რომელ შევიდობით განუტევეს ანდრია მოციქული“-ო.

III საუკუნის დამლევს და IV საუკუნის დამლევს შემზადდა ნიადაგი საქართველოში ქრისტიანული სარწმუნოების გასავრცელებლად. ამ პერიოდში აშკარად ჩანდა, რომ ძველმა წარმომადგენელმა დრო მოკვდა და ახალს დაუთმო ასპარეზო, ისტორია ამ მისიის შესრულებას წმინდა ნინოს მიაწერს, რაც მოკლედ არის აღწერილი მტკაინეში „მოქცევაი ქართლისაი“.

უღღმამიოდ დარჩენილი 12 წლის ნინო იერუსალიმში ცხოვრობდა. ნინო წამოიზარდა, ეფესოდან მოსულ ელენე დედოფლის მხევალს გაჰყვა დედოფლისთვის ქრისტეს მოძღვრების საქადაგებლად. სასახლეში ნინოს უნახავს რიფსიმე, რომელსაც გაქრისტიანება სდომებოდა. ნინოს იგი და კიდევ 40 სული მოუწათლავს, რის შემდეგაც 2 წელი რთუმისთან დარჩენილა. მაგრამ ამ დროს კონსტანტინე კეისარი და დედამისი ელენე ისევ მოქცენენ, როგორც საბერძნეთის მცხოვრებლები და მთელი ამალით გაქრისტიანდნენ.

მერვე წელს ნინო, რიფსიმე, დედოფლის ძეძუმტე გაიანე და ორმოცდაათი სხვა პირი, საქართველოში შემოიხიზნა.

წმინდა ნინო საქართველოში ვახეთიდან მცხეთაში უბრძნის გზით შემოვიდა. არამზო წარმართ ქართველთა კერაბის — არამზოს, ზადენისა და სხვათა დღესასწაულს შეესწრო და თავისი ღვთისდამო აღვლენილი ლოცვით გამანადგურებელი გრიგალი მოაღწინა და კერაბები დალოცა. კიდევ ბევრი სხვა სასწაულმოქმედება მოახდინა. მცხეთაში 8 წლის მანძილზე ნინომ ქადაგებითა და მეტრეხობით სახელი მოიხვეჭა. ბოლოს მირიან მეფის თანამეცხედრე ნანა დედოფალმა, რომლის განქურბნებაც „ხელოვნებამ კაცთაან“ ვერ შეძლო, მირიანმა, მირიან მეფე ეკითხებოდა, რომელთა მართის ძალით ახერხებდნენ ქადაგებებსა. ნინომ მირიანსაც ქრისტიან სარწმუნოება უქადაგა. მაგრამ მეფე ჭარ ყოყმანობდა. ზახუნლის ერთ დღეს, 20 ივლისს, შაბათს, მეფე ამალით მუხარანის სანახებში სანადიროდ წვიდა. თხოთის მთის მწვერვალზე უეცრად „ჩამოხნულა მას ზედა მზე და იქმნა დამე უუკნი ბნელი ფრიალ“. მეფემ და ამალიამ გზა დაკარგა. მირიანმა არამზოსა და ზადენის უშედეგო ედრების შემდგომ წმინდა ნინოს ქადაგება მოეფინა და ღმერთი ახსენა, აღთქმაც დალო, თუ ამ განსაცდელს თავს დააღწევდა, ნინოს მიერ ნაქადაგებ რჯულს მიიღებდა. უმლოცა მოიწმინდა და მზე გამობრწყინდა.

შინ მშვიდობით დაბრუნებულმა მეფემ ნინო მოიხიზნა და ქრისტე აღიარა. მეორე დღეს მოციქულები საბერძნეთის წარავლინა ამ ამბის წასაღებლად და იქნაღმ დღეღვლების მოსაყვანიად.

სანამ საბერძნეთიდან ისინი ჩამოვიდოდნენ, წმინდა ნინომ მეფეს „სამოთხეში“ ეკლესიის აგება ურჩია. მირიანმა რჩევა აღსარულა და ძელის ანუ ზის ეკლესიის აშენება დაიწყო. საბერძნეთიდან სასულიერო პირების მოსვლის შემდგომ ყველანი მოინათლნენ და ამალითაგებულ ეკლესიაც აუკრთხეს. შემდგომ წმინდა ნინო ქართლის სხვა კუთხეებშიც ქადაგებდა ქრისტიანობას. კახეთს, იმერეთს მქადაგებელი დასწავლია, ვარლამიკელა და იქვე სოფელ ბოდბეში (ბოდინში) დაკრძალეს...

იაკობ ახუაშვილი,
 კვლავიკოზრე მუცინიკრამათა
 ანდრიაბი.

მიგრუნება

ჯგზალ ინჯიი

ახალი ლექსები

უსათაურო

როდესაც მთავარანგელოზი ეწვევა ჭმასთს,
 მკვდრის მზე მისწვდება შოი მღვიმის როდესაც ხაყდარს,
 როდესაც ქალი აღსარებას წარმოსთქვამს ჩემად
 იმედით — დმერთი რომ შეუნდობს საქციელს წამხდარს,
 როდესაც მამა თადეოზი იქ მატრაბეზებს,
 სადაც იხილავ ვერხვებს ხმელებს და აზოვანებს
 და ჩემს წინ სავსე მთვარესავით დიდ მათლაფებზე
 აღდგომის კვირტებს ნაკვერცხლებად დაახორავებს,
 როდესაც ყრმანი ვერაგულ სენს სძლევენ სინორჩით,
 როდესაც კოცნა თავგანწირვის ფასად ვიჯდება,
 როდესაც მამლეტს ისევ უყვარს ძველ ელისიონოში
 გაგვიყებული ოფელია გასაგვიყებლად, —
 მაშინ არ მინდა ჩაქრეს ჩვენი ბედის ვარსკვლავი
 და ოცნებათა ზღვაში შეწყდეს ჩვენი ტივტივი,
 არ გამოგვიდოს ბორჯილოვით ანდა ქვასავით
 აზვავებული სიყვარული ზურგზე ტვირთივით.
 ხელის მტკვნები ჩამაწურე ფერავალიო თამში,
 დამსკდარ ტუჩებზე მომიშუშე ნაჭრილობევი,
 თაკარა მზეში გამიკეთე მზისფერი თავშლით
 ოქროს ჩარბახის დასადარი საჩრდილობევი.
 გვიან მობრძანდეს ბედისწერა, ჩემზე მომძლავრდეს,
 შენ აქ დაგტოვებს, მე წამოიყვანს, ხანა ვეშვლები,
 შერჩება კედლის კალენდრიდან ერთ-ერთ მომძვარლ დღეს
 ჩემი თითების ნერვიული ანაბეჭდები.

1990. 23. 10.

მხარი მხარს

არ ვგვანებივარ კანტს და ციციერონს,
 არც მიცხოვრობა ბრიყვად.
 ჩემი სიცოცხლით დავამტკიცე, რომ
 აღამიანი მიყვარს.
 როცა ეკრანზე ტორეადლორი
 წაქეზებული ქებით,
 მიწაზე გღია ნათრეგ-ნატორო
 და დაჯგვლემილი რქებით,
 ჩამტგრეულია კაცის ნეკნები,
 სისხლი სდის ხარის გავას,
 როგორც პოეტი, მთელი შეგნებით
 ხარის მხარეზე ვდგავარ.

1991. 17. 02.

დღეს შეიძლება გოლგოთაზე ფაცი რომ აღის
 ფესხსაქმელები „აიდასის“ ფირმისა ეცვას.
 ჟორდანო ბრუნო დღეს რომ დაწვან, ვილაცის მწვადის
 სუნი მიუფა და თვალების დაიწყებს ბრეცვას.

დამთხვეული ბზრო აღისრულებს პირუტყველ წაღილს
 მას ურჩევნი ჯგარზე რწმენის ნათელი ეცვას.
 და ვინდა ამ ხალხს შეუძახო: ტყვებში წაღი,
 აღამიანო, კვლავ იქცევი რამეთუ მხეცად!

ჩამოიტოვე უქან რომი თუ სან-პაულო,
 მცხეთის ნიაგი, ყუნევის ტბა, მექის ხორშაკი,
 აძვერი ხეზე უსიცლოლო, უსამკაულოოდ.

შენ არ გვირდება არც მარკესი და არც დვორჯაკი,
 ნება გექნება რამით ლეკვებს უყარაულო
 და დილით ბერტყო ნამიანი გემირის დოშაკი.

1991. 10. 11.

1992

არ ჩანს ჯაგების და ბარდების ტყე,
 თეთრმა სტიქიამ დაფარა არე
 ქცეულმა თოვლის ქათქათა ნოხად.
 თენდება ჩემი დაბადების დღე,
 ახალი წელი აწყდება კარებს,
 და თოვლის შაბა ისწორებს ჩოხას.

მოველ, კეთილო მოხეტო, მეკვლედ,
 წწორედ იმ წუთში შემოციისკარდი,
 წესით რომ ეშში შედის ლინის
 დრო

და ხურჯინიდან მე მოკლულს,
 მე მკვლელს,
 ამომიფრინე-მტრული ნისკარტით,
 რომ ჩაუბღუჭავს ზეთისხილის რტო.

1992. 14. 01.

მომზაური

ქვეყნის სიყვარულს ნუ
 დამიმტკიცებ,

არ გინდა მაი.
 მეც გამოვედი პირველ მიტინგზე
 ოცდაექვს მისს.
 შენ სხვაგან იდექ, ვთავაფივდა,
 ბრიყვო.

ძველი მთავრობა.
 ამ ორ სკამს შორის კეთილი იყოს
 შენი მგზავრობა.
 რას ეუბნები შენს თავს სარკეში —
 ორგულს და ორპირს?
 მუხლებში ძალა თუქი არ გერჩის,
 სახე გაქვს ორბის
 და მხოლოდ ხმითდა ძალგდის
 დაცოფო

შენივ ქალბი.
 ცოლა ხარ, ყველა ბოთლის სიცობო,
 და მებრალბი.

1991. 4. 01.

სტუდენტებისთვის ყაზბეგის ოჯახს
გვირგვინი მოგზაური გამო-
რჩეული სიყვარულით აღწერს. ამა-
ვად ახილული მწვერვლების ფონზე
წამოართული ეს ციხე-სიმაგრე —
ყაზბეგთა ქარ-მიდამო, მათი საყვარ-
ელი ადგილი გამხდარა. დამახასია-
რებელი მალაქ მთაზე მდგარი ეკლე-
სიკ, რომელსაც მრავალი ავტორი
თამარის მეფობის ხანას მიუძღვნა.
თანაც დასძენს, რომ ამ ეკლესიამ
დღი როლი ითამაშა მთიელებში
ქრისტიანობის დასანერგად.

საინტერესოა 1816 წელს სამეფო-
ში ფრანგულ ენაზე გამოსული წიგნი
„წირობები კავკასიასა და საქართვე-
ლოზე“ (სპარსეთში მოგზაურობის
აღწერა). ამ გამოცემას ავტორის
გვარი არ ახსავს, მაგრამ გერმანულ
და ინგლისურ თარგმანში მითითებუ-
ლია, რომ მისი ავტორებია ვილჰელმ
ფონ ფრეიგანგი და მისი მეუღლე.
ფრეიგანგი რუსეთში გადმოსახლე-
ბული გერმანელი ექიმის ვაჟიშვილი
ყოფილა. სწავლა-განათლება მიუღია
ჭერ პეტერბურგში, შემდეგ გერმან-
იაში და ახალგაზრდობიდანვე დიპ-
ლომატიურ სამსახურში ჩაამდგარა.
სწორედ დიპლომატიური მისიით
უმოგზაურნია სპარსეთში და ყაზბე-
გის ოჯახს მამის შეხვედრია.

დაიბ. ყაზბეგის ოჯახთანა დაკავ-
შირებული დიპლომატის მოგზაურობა
მეუღლითურთ და მცირეწლოვანი
შვილებით საქართველოს სამხედრო
გზაზე.

დიდრობობამ აიძულა მოგზა-
ურები კოპში შეჩერებულიყვნენ.
ძალზე გაუჭირდა ქალბატონ ფრეი-
განს და მის მცირეწლოვან შვი-
ლებს. სწორედ ამ დროს აუღია მათ-
თან პოლკოვანი გაბრიელ ყაზბეგი
და თან გაიყვია მითორი ყაზბეგი —
მისი მძისწულნი. ფრეიგანგების ოჯახ-
ში მათი დახმარებით შვიდდობიანად
გადალახა უელსტეხილი. ზვიად
ბუნების უმჯობეს პირობებში ქალ-
ბატონი ფრეიგანგი და მისი შვილები
პირდაპირ ტახტრევანით გადა-
წყვედნენ.

მადლიერმა სტუმრებმა უარყესად
ბილი სტრიქონები მიუძღვნეს მას-
პირმებს. ყაზბეგთა ოჯახის უფ-
როსან — გაბრიელზე, ქალბატონი
ფრეიგანგი წერს, რომ იგი ყაზბეგთა
თითქმის მთელი ახლომდებარე თე-
მის წინამძღოლია, ძალზე მნიშვნე-
ლოვანი თანამდებობის კაცი და სამ-
ხედრო გზის ყველაზე რთულ მონა-
ვლის უწყეს სულამხედველობას. მას,
ეკლესიურ მეორის უერთფელეს თანა-
შაზოგონეს, განსაკუთრებული ავ-
ტორიტეტი და გავლენა მოუპოვებია
როგორც ხევაში, ასე ჩრდილოეთ კავ-
კასიაში. ამიტომაც ანგარიში უწყე-

ყაზბეგის ოჯახის სტუმრის აღწერა

ნათალია ოროშასაიანი

დნენ, პატივს სცემდნენ და დიდად
აფასებდნენ საქართველოს მეფე-
ებზეც და რუსეთის ხელისუფლებაც
(ფრეიგანგების მოგზაურობისას გაბ-
რიელ ყაზბეგი პოლკოვანი ყოფილა).
მომდევნო წელს კი უკვე გენერალი
გამხდარა). ქალბატონი ფრეიგანგი
მას უწოდებს სტუმართმოყვარე მას-
პირმეს, კეთილშობილ და მამაც
გუყავს, „თუმცა იგი თითქოს ევ-
როპულ ყადაზე ცხოვრობს, მაინც
მასაც და მისი ოჯახის წევრებსაც
ქართული ტანსაცმელი აცვიათ“.
მის მძისწულზე წიგნი ნაკლებმა
დაა მოხირობილი, მაგრამ ცალკე-
ული შრომები მაინც ქმნიან ახალ-
გაზრდა მითორის საგულისხმო სახეს.
იგი კნეშმარიტი ათლეტია, მამაცი
რანდი.

გენერალი გაბრიელ ყაზბეგი რომ
გარდაიცვალა, ინგლისელი მხატვარი
რობერტ კერ პორტრეტი იმავე წლის
შემოდგომაზე ეწვია მის ოჯახს. თავის
ჩანაწერებში მხატვარმა აღწერა
გენერალის ჟეკიოს უსაზღვრო მწუ-
ხარება და უძვირო ნაღვლი, რომელი
იცოცხლე ასე ძლიერ გამოსჭვივდა მისი
თვალებიდან. ამასთან ინგლისელ
მხატვარს ძალიან მოსწონებია ქართვე-
ლი ვაჟკაცთა ჩაცმულობა: „რომელ-
მაც ასეთი თვალსაჩინოებიცა უწო-
რისასხული ქართველი კაცის აუტემა.“
მთავარი მაინც ისაა, რომ კერ
პორტრეტი, როგორც მხატვარმა,
პირდაპირ შეისისხლხორცა ქართული
ბუნება და მშვენიერი პეიზაჟები
შექმნა კიდევ.

რაც შეეხება 1820 წელს ამავე
გზაზე მოგზაურ დიპლომატს, ფრანგ

ვაე-ფრანსუა გამბას, მას უფრო
პრაქტიკული მიზნები აქვს: ის თბი-
ლისში საერთაშორისო კონსული გახლ-
დათ და საქართველოს გავლით ევ-
როპასა და აღმოსავლეთის შორის სა-
ვაჭრო ხიდის გაღებაზე ფიქრობდა.
ამიტომაც მას უფრო აინტერესებდა
გზების მდგომარეობა და ქვეყნის
ეკონომიკური პირობები. საქართვე-
ლის სამხედრო გზის აღწერისას მან
დიდი ადგილი დაეთმო მინერალურ
წყლებსა და მდიდარ წიაღისეულს.

ფრანგმა დიპლომატმაც კეთილ-
განწყობით მოიხსენია გაბრიელ ყაზ-
ბეგის ჭერეგი, რომელიც ასე კეთილ-
შემწყობილია. განწყობილით ხვდება
„ყველა უბოლოს, ვინც კავკასიისის
მთებზე მიუგზაურობს“. ქებით მო-
იხსენია მისი ოჯახი, სტუმართმოყვარე
და თბილი, თითქმის „ერთადერთი
თეთლს გზაზე“...

ინგლისელმა ბოტანიკოსმა რო-
ბერტ ლაიელმა სამხედრო გზაზე
1822 წელს იმოგზაურა. იგი არ შეხ-
ვედრია ყაზბეგის ჭერებს, მაგრამ
მის ვაჟიშვილზე კი თქვა, მამის
კვალს ვაჟყვით; აღწერა ყაზბეგის
ორსართულიანი სახლი, რომელსაც
„ქვეყნის ადათ-წესისამებრ, ძალით
კელლით დაცულ ციხე-სიმაგრეს“
უწოდებს. მისი ყურადღება მიუბუ-
რია პატარა ეკლესიასაც, რომელიც
გარდაცვლილი გენერლის სახელთანა-
და დაკავშირებულია.

ამ ეკლესიას კიდევ უფრო და-
წვრილობით აღწერს ინგლისელი ჰენ-
დერსონი, იმავე წლებში მოგზაური,
საქართველოში ბიბლიის საზოგადო-
ების დავალებით წარმოგზავნილი.
მის წიგნში საინტერესო ცნობებია
საერთოდ ქართული ენის შესახებ
და, კერძოდ, საღვთო წიგნის ქარ-
თულ თარგმანზე. მისი ყურადღებაც
ასევე მიუბურია სტუფანწყმინის ეკ-
ლესიას. წერს, რომ არსებელია წარ-
წერის მიხედვით იგი აგებულია
1809-1814 წლებში. გარკვეულ ცოდ-
ნას ამტკიცებს იმ საამაშენებლო მას-
სალაზე, რითაც ეს ეკლესია აგებუ-
ლია. ბოლოს დასძენს, რომ „აქ და-
კრძალულია მისი აღმშენებელი გე-
ნერალი ყაზბეგი“.

მიმოიღვეთ ფერებში ხატავს მო-
გზაურთა ყაზბეგის სახლსაც. ისიც
ლაიელის მსგავსად, ციხე-სიმაგრეს
აღაერებს მას, „როგანც სახლთა და
ეზოც კლდოვანი ეკლდეთათა გარ-
შემორტყმული“...

ევროპული მოგზაურთა ეს ჩანაწერ-
ები გაიკვეთილად წარმოსახა-
ვენ იმ დროის კოლორიტს და ღირ-
სეულად წარმოაჩენენ ყაზბეგის ტრა-
დიციულ ოჯახს, ოჯახს, რომელშიც
თავმოყრილია ქართველი კაცის ყვე-
ლა კეთილშობილური თვისება.

უკანასკნელი ფლავარი

წინე დაბრუნდებით

ეზიბიანი შუფრა მთელს მზის ხეობაში ბებერ და ბრძენ ქალად იყო ცნობილი. თავისი გაჩენის დღე დიდი ხანია არ ახსოვდა ბებოს, სამაგიეროდ სიკვდილთან შესახვედრად სრულიად მშვიდად და ღირსიანად ემზადებოდა. ძველ სტერში სათუთად ჩლოგებული ტინისამოსი და თავის მზიურვეში მოყოლილი ვერცხლის სამკაულები ქონდა გამზადებული... თავლაში ბატის ყოველკვირა თევით აესებდა „სიკვდილის ცხენისთვისა“:

— სიკვდილი მარტო ბრძევებისთვის მოდის მოულოდნელად. პატვისსემა და ყურადღება უყვარს. აღამიანი ხელკარივით არ უნდა დახვდეს სიკვდილს, თორემ მაშინვე ჭოჭოხეთში ამოჰყვება თავს.

სიბერემ ხორცი გამოსჰამა და დოლოა.

— ჩემი ხორცი აბა რაღას მაქნისია, სიკვდილს თუ მიუღდებს საციხნელად კაცი და იმასაც კბილებს დაუცვითავს.

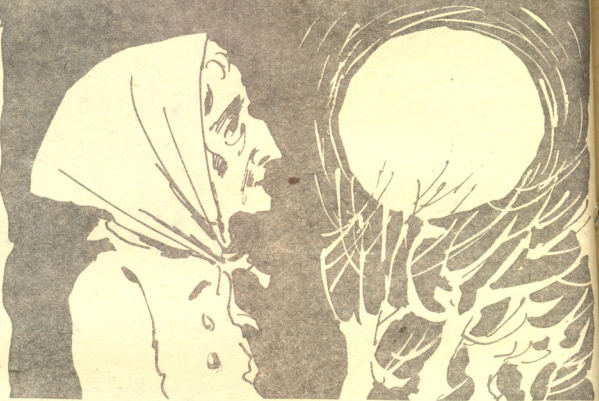
პირუტყვისა და ფრინველს ადამიანის ენით ელაპარაკებოდა... აპყვედა და ამხვდა. დასაკლავად გამზადებულ ცხოველს სიკვდილის წინ ეალერსებოდა, ამშვიდებდა.

— ხორცი სულს ამძიმებს... ცოტა ხანს მოიცადე და ისე ლაღად გაფრინდები, რომ ქორც ვერ დაგეშვება. რას იზამ, ღმერთს შენი ბედი ეჭვრ განუსვია? — პირუტყვი მზეცხე საცილავია, — ამბობდა შუფრა ბებო.

ჩიტისა და ცხოველის არაფერ იცოდა ისე, მთელს მზის ხეობაში, როგორც შუფრა ბებოს. ათას ბაღახებულას აგორებდა. ზოგს გაირეკაშუ, ზოგსაც მზის ჩასვლის მერე კრეფდა, სხვანზე დიდ ცოცხებად ჰქრავდა და ჰქრებ ჰკიდებდა. ტყეში კეჩვარზე დადიოდა... არაფერს ეშინოდა.

— ადამიანი დრე ტყეში ცხოვრობდა მზეცხეით. მის შემდეგ, რაც ღმერთმა ჰკუთვნებდა მისცა, ვეღარ დაეჭია მსუცის კანში, დახია... დაჰკლავდა და, თავიდან დაიბადა, რომ აღამიანად ქვეულიყო.

ბებოს სიტყვები ჩვენთვის გაუგებარი იყო. და შიშს გვიკრავდა სამაგეროდ მისი ზღაპრები გვემძობა კარგად... მერე რამდენი ზღაპარი და

მოსხრება

არარსებული ამბავი იცოდა ჩემმა ბებომ!

ძილის წინ ტახტზე ფეხმორთხმული ჯდებოდა და ყვებოდა მართალსა და მოვინილს. სწორედ იმ ზღაპრებში დარჩა შუფრა ბებო, თავისი ჩიფჩიფა ხმით, ფანდურზე სიმღერით და გახუნებული ჩივის კბით... იმ ტახტზევე ისე დალია სულა, ჩქამიც კი არ გაგვიცია.

დაბანს... ჩააცევს და თავის ვერცხლის სამკაულებით მორთეს. სიკვდილი ადამიანს სიბერეში ნაკლებად სცვლის. მძინარესაგვით იწვება ბებო და სანთლის მოთამაშე შუფრე აცემაცუნებდა თავის უკბილო პირს... თითქოს შეწყვეტილ ზღაპრის მოყოლას აგრძელებს... მერე შეუმჩნევლად წამოდგა კუბოლან და გაციეთხა:

— ბაღლები ყველანი აქა ხართ?

— აქ ვართ, ბებო, აქა!

— მაშ, ყური მივღეთ... ეს ჩემი უკანასკნელი ზღაპარი იქნება და კარგად დაიხსობეთ, რომ მერე თქვენ შევიღებხა და შევილიშვილებს მიუყვეთ.

აღრე, დიდი ხნის წინ ამ მზის ხეობის ხალხი მთაში ცხოვრობდა მზესთან ახლოს. წინამძღვრად ხმატბილი ოდელი ჰყავდათ. ყოველ დილით გარიერაშუ, მზის ამოსვლას აღიედებდა, აქებდა ოდელი და ხალხს სჯერებდა, რომ მის ტბილ სიმღერას დიდი ძალა და გავლენა ჰქონდა მზეზე და ისიც სანაცვლად სითბოს უგ-

ზავნიდა. ტყეში ბებერი ნადირი იყო. ხორცი არ აკლდათ, მაგრამ როგორც კი ზამთარი მოდიოდა და მზეს მცხუნვარება აკლდებოდა, სიცივე ძვლებს ემარდნოდა ხალხს. ნადირი ან ტყეში იმარლებოდა, ან ბარში ჩადიოდა ქვემოთ. შიმშილით მუცლებს უსიგებდა ხალხს და ოდელის ტბილი სიმღერები ძილის კარგავდნენ. ერთხელ დიდათავლობისას ბებერი ხალხი დაეხიოცა შიმშილით ოდელის. მიხვდა მისი საქმე შეიად იყო — სხვა გზა არ ჰქონდა. შიმშილით დაუძლურებული ხალხი ერთად შეჰყარა და უთხრა:

— მწე ამდელი იცვალა. სითბოთა წყლით და ნადირიც იმას გაჰყვე წასვლის წინ გზა მიჩვენა თავის ახალ საუფროსსკენ და დამიბარა მე, ოდელი: შენი ხალხი ჩემს ახალ მოწყალე წამოყვანე და შენი ტბილი სიმღერები იქ მიმღერე, თორემ უშენოდ ძალიან გამიჭირდება. მე აღთქმა დავუდე, რომ მის ახალ საუფროსს წვაიყვანდი. ხვალ ყველა ერთად მოხუცი თუ ახალგაზრდა იმ აღთქმულ მიწისკენ უნდა წვაიდეთ. დაეთანხმნენ.

აიყარა ოდელის ხალხი და გაჰყვე თავის ხმატბილ წინამძღვლს.

ბებერი იარეს თუ ცოტა, ერთღვთის პირისგან გადავარდნილ დაბურულ ტყეში ამოყვეს თავი. ნადირი და ფრინველი ახლო-მახლო იმდენი იყო, ტყე ვერ იტყვდა. ბებერი ა უფიქრია, ოდელის ხორბა შეესხეს და სისხრადელი ტაშფანდლო

გაჩაღეს. ოდელით ახალ სამოსახლო გარშემო, ტუცის ავი სულგებისა და მუცებისაგან დასაცავად ნული შე-
მოკვეთა, შეულოცა და თავის ხალხს
აღუთქვა — სანამ მე, ოდელი, ვიქნე-
ბი თქვენი ბელადი, ვერც ერთი ტუცის
ცხოველი თუ ავი სული ამ შეულოც-
ვის ნულს თვეს ვერ გადმოვიღებ...
ოდელი... ხალხსაც მეტი არაფერი
უნდოდა... ცხოველმა მტელმა მამოლარი
და ოთლი ათქვინა და მიწაზე. ტუცი
იღინდა დაბურთული და უღრანი
იყო, რომ მზის სხივებიც კი ვერ აღ-
წვიდნენ მიწამდე. მზე ნელ-ნელა და-
ეკარგათ და ხალხმაც დაივიწყა მზე.
ერთი ამჟამინ მოხდა რაც მოხდა. ოღე-
რითისა და ხატისგან მიტოვებულმა ხალ-
ხმა სინდის-ნამუსი დაიკარგა, მუნებმა
იყვალა და ნელ-ნელა გამეხცა.
არა სიყვარული... არა სინანული...
არა სიბრალული. დილიდან საღამომ-
დედ მუცლებს იყურავდნენ ზორცილ
და მერე მამდენად ოდელისთან ერ-
თად მტეორდნენ.

ნადირმა საშინაობა იგრძნო ადა-
მიანის სამოსახლოდან და ტუციდან
გაქცა. ამოვიდა უსინდისო, უნამუსო
ოდლის ხალხი, ისე წამხდარი და
განზრმაცებული იყო, რომ თავი არ
უმტყვივდა დღეობითა და ფეჭობით,
რა ეკმათ. კაცი კაცს დაეტყვა, სუ-
სხმა ძლიერი მოკლა და ადამიანის
ხორცი შექვაბა.

ღმერთისგან დავიწყებული და
ღმობს პირისგან გვაერდნელი ოდე-
ლის ხალხი, უცდევად გახდა. თავისი
ღმობით არავინ ეკვდებოდა. სამაგებ-
ნად ქალღმერთი ძლიერ ასურებდნენ
ბალღების გაჩენას. თორთქლი, ქო-
რვა ხორცი ნამდვილი ნუგბარი იყო
ნმათთვის.

ნადირის შიში არა ჰქონდათ გამხე-
ცებულ ადამიანებს, რადგან ოდელის
ხეხლს არც ერთი არ გადმოიღიდა.
სიძულვიანი მხოლოდ ერთმანეთისა-
გან ელოდნენ. ისე გაზარდებდნენ და
მოვიდნენ ბოლო, რომ ნარჩენებსაც
კი არ აღავებდნენ. სამოსახლო ოდე-
ლი ძვლებით ათვის და ხორცისა და
სისხლის სუფს მოძალებულმა ნადი-
რმა გადმოილახა, გააერდნა ოდელის
ხეხლი. წინამძღოლის ზღვარს ძალა
დაეკარგა და ოდელის ღმობს პირი-
ანაც გადავარდნობა უსინდისო, უნ-
ამუსო ხალხმა შექვაბა ოდელი...

ახალ მეთაურად ბოროლა აირჩი-
ეს, რადგან მხოლოდ იმას ახსოვდა
შუბის ხმარება. ხალხის აზრით მხო-
ლოდ ბოროლს შეეძლო იმათი და-
ცვა და დაბურება.

— ეს დავალი უნდა დავაგდოთ და
ახალ მიწაზე დავსახლოდეთ. მოძალ-
ებელი ნადირი თავის არ დავაგანებებს,
— თქვა ბოროლამ.

ხალხი და გააყვა ჰოროლს. როგორც
კი ხნულს გასცდნენ და ტუცი შე-
ვიდნენ, მაშინვე ქარაშოტი დაატყ-
ნათ თავს. ტუცი იმძალავრა და ადამი-
ანის წეს-ჩვეულებად დაკარგულებს,
ნადირის სული შთაბერა. მხოლოდ
სახებ დაღრიათ ადამიანის...

დაიფანტნენ ტუციში ვინ დაიფან-
ტნენ მგალად, ვინ ტურად და ვინ კიდევ
მგალად. თან ერთმანეთზე ნადირობა
განაგრძობდნენ. ძლიერი სუსტსა კლა-
ვდა და იმის ხორციტ მუცელს იყ-
როვდა. ჰუყო-გონება ამოილაჩრეუ-
ლებს წინ ჩიქი ბოროლა მიუძღვო-
დათ. წინამძღოლს უკან მშვენიერა
სინდისოვალა ბარაბია მიჰყვებოდა.
ქალი თვალს ვერა სწყვეტდა ბორო-
ლას ძლიერ მხარ-ბეჭს და მოკლეო-
ბეულოებით შესცქეროდა ჭიქს, როცა
შუბს სტყორცნდა. ბოლოს ისე მოი-
ხიბლა, რომ აქამდე განუძღვდელ უც-
ნაბურ გრძნობას აყვავა და ღამით წე-
უმჩნევლად მივიდა წინამძღოლის
კოცობთან, თმა ვაიშოლა... გვერდით
მიუწვა და თავისი ღობით და თა-
ლი სხეულით დააღწო ჩიქი. თეული
ღამე ელაბუნდა და ეფერა ბოროლს
ქალწული ბარაბია და გამთენისის
ჩიქის საწოლთან სინდისოვალა ნე-
ცელებს მშვენიერი ქალი წაშობდა.
მისი გარდასახვა მხოლოდ ბოროლამ
შენიშნა და გულში ნახა აღტოკდა,
დაინარჩუნ მხეცებს ჰარალიანთვის
არა სცხელოდათ.

ბოროლს ხალხს მხოლოდ ერთი
სურვილი ჰქონდა, რაც შეიძლება
მალე მისულიყო ახალ მიწაზე და მა-
ძირად ეკმაბა. ტუციში გზად შემოყ-
როლ ნადირს შემინებულ თვალბობით
ამტკრდებოდნენ... ცდილობდნენ მე-
მხვდარიყვნენ, ენეცო გამხეცებული
ადამიანები იყვნენ თუ არა... ასე გო-
ნებაშეულოლები დაბოროლობდნენ
ტუციში, მხოლოდ ერთი აზრით შეპყ-
რობილნი და ამიტომ ძალიან გაიც-
დნენ, როდესაც ბებერ წიფლის ქვეშ
დამთენისას ჰარალიამ პატარა ნუკრია
დახადა. გამხეცებულ ხალხს გაიგ-
ნებული შემოხვალდა უცნაური ჩვილი
და ვერაფრით ვერ მიმხვდარიყო, რა-
ნაირად შესძლო სულით სინდისოვა-
ლა ჰარალიამ ნუკრიას გაჩენა. ჩვილი,
რომ ნუკრია იყო, ამაში ეჭვიც კი არ
ეპარებოდათ. სუნით გრძნობდნენ და
იმათი მხეცური გული ნუკრიას იკ-
არებდა. ჩვილის შემყურე დათევბი,
ტურები, მლეგბი, ფოცხვებები პირზე
მომდგარ ნერწყვის ყლაპავდნენ და
ის იყო უნდა თავს დასმობდნენ და
დაეგლოჯათ ბაღი, რომ ბოროლა,
მაშინვე იქ გაჩნდა, შუბი მოულორა
და კიქურადა შეუღობრა. ადგილიდან
არავინ დაბურდა. ბოროლად შეხვდეს
ორივეს და დაიფანტნენ.

ჰარალია გვერდიდან არ იცილებ-

და თავის ნუკრიას, მაგრამ იცოდა,
აღრე თუ გვიან მიიწვ გამოაკლი-
ნენ ხელოდან შეგოს. უძილობისა
და დარღისაგან ძალა დნობილდე
ეცლებოდა და ქალი ნელ-ნელა უძ-
ლიერდებოდა. ბოლოს ნუგეშდაკა-
რულუმბ, ნუკრია ჰოროლასთან და-
ტრედა და ტუციში წაივდა სატიროლად.
ბევრი იარა და იხეტიალა, სანამ უღ-
რანი ტუციდან ერთ დიდ მინდორზე არ
გავიდა. ჰარალიას თვალთ მოსჭრა
ყვავილების სილამაზემ და მზის სი-
ქაქაქაშემ. გაოგნებულ ქალი მუხლზე
მზე დაეცა და იმედის თვალად ამო-
სულ მზეს შესთხვავა შეგლა. მზე
წინ-ნელა გაიყურდა ცაზე და შორს
ამწვანებულ ჰალაში მთას მიეფარა.

პარალია ფეხზე წამოხტა და გიცი-
ვით გააქტა უკან უღრან ტუციში ჰო-
როლასთან.

— მიგვიღოთ ხელი ნუკრიას და
შევიღოთ აქედან, მე ვიცი სილაც... იქ
მზის სხივებში თუ შეგაფარებთ თავს,
გადავჩრებთ.

შუღამისას სამივე ერთად — ჰო-
როლა, ჰარალია და ნუკრია ჩუმად
გაიპარნენ და სამუდამოდ დატოვეს
ტუცი. რამდენიმე დღის შემდეგ თავია-
ნი შვილით თავი მზის ჰალს შეა-
დავეს.

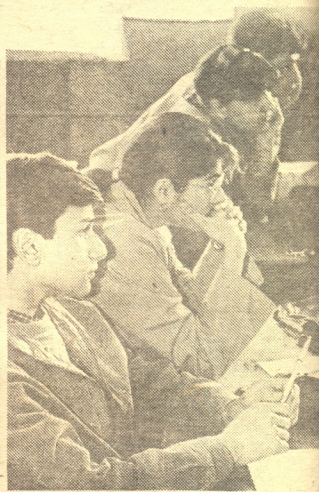
ბოროლამ გარშემო თავისი შუბით
ნახნავი შემოაკლია ახალ სამოსახლოს,
რომ არანაირი მხეცი არ მიჰკარებოდა.
არა, ჰოროლამ ტუცის ნადირისა არ შე-
ნიღოდა. შიში მხოლოდ იმ გამხეცებ-
ული ადამიანებისა ჰქონდა, იქ უღ-
რან ტუციში რომ დაიწყოფდნენ და სა-
ციბოლოდ ადამიანის ხორცს ეძებდნენ.
ბენიაჩემი ბავშვობაში, როდესაც
ამ ამბავს ყვებოდა, ასე სთქვა: იმ
მზის ქალაში ყველა დევიანად აღჯ-
ვიანმა, ვინც კი მზეს შეხედა, თავი
შეაფარაო, ეტყობა ასეა ადამიანი
მოწყობილია, ან ღმერთი ახსენს და
მზეს უყურებს, ან ღვთისგან დაიფი-
ყებოდა უღრან ტუციში მიდის და იკა-
რებოდა...

— ამბობენ, იმ ადამიანებმა ერთმა-
ნეთი გადასქამეს, ვინ იცის გადას-
ქამეს კია? ერთი კი ცხადია. მზის
ხეობაში ხალხი დღესაც გიღებდა
უღრან ტუციში სიარულს, ცდილობს
მზე არ დაჰკარგოს მხედველობიდან
და ხშირად იხსენებს ღმერთს, რომ
თავი არ დაიფიყოს, — ასე დამთავ-
რა თავისი უკანასკნელი ზნაბარი
ბებია შუფრამ და ის ჩუმად ჩაწე-
კუბოში, ვითომც აქ არაფერიყო.

ჰო, მართლა, ბებოს სიკვდილის და-
ვის თავლაში, ბავაში ჩაყრილი თვის
გამახებული სიკვდილის ცხენისთ-
ვის, ცარიელი დავიხვალა. ეტყობა,
მამობრმა ცხენმა წყნარად, ჩუმად
შემოისვა ჩვენი ბებო შუფრა ზურ-
გზე და უსასრულობაში წაიყვანა.

იური რილალოვის ფოტო

თბილისის №1-ე საშ. სკოლის ქართული ენისა და ლიტერატურის მასწავლებელი ნინო ბერაძე.

პირველი ხარი

კონცერნი „გეიკო“

— რა არის „გეიკო“-მეტი? — კითხვებში მრავალპროფილიანი კონცერნის — „გეიკოს“ თავკაცს, ბატონ გელა პატარას.

— თუ არაფერი გაქვს, რა უნდა გეიკო? — ჯერ ასეთი, ჩემი აზრით, ყოველად ამომწურავი პასუხი გაცემა — „გეიკო“ „გელა ი. კომპანის“ ნიშნავსო.

— „გეიკო“ ყოფილა-მეთქი, — „ვეცილი“ და მერე, ჩემი „ნაციონალისტური“ სტრატეგიების გადაწყობამ — „გელა კე“ ხომ არ აჯობებდა-მეთქი? — კითხვებში მაშინვე აღმართა, მაგრამ — ბევრ უფერულობასთან არის ახლა დაკავშირებული სახელის შეცვლა, — ესეც მითხრა, — ვნახათო!

რა არის „გეიკო“?

„გეიკო“ ეს არის სამეურნეო და საწარმოო წამოწყებათა ერთობლიობა, ანუ კონცერნი. საცდელ რეალურად ხორციელდება პრინციპი — „ერთი ყველაფრისა და ყველა ერთობისთვის“. „გეიკო“ სპონსორების თავისთავად წიაღში ეძიებს და მპოუბებს, აქ საერთო ძალისხმევით ცდილობს ჯერჯერობით წამებთან წამოწყებათა უწყვეტ მომგებიანობა ხაზზე ფეხზე დაყენებას იმ ანგარიშით, რომ წამებთან მომგებიანობა უფრო მომგებიანი გახადოს და მერე იმ წამებთან კონტრაქტებით გაზარდოს პოტენციალი მომგებიანობისა. ეს ყველაზე უკეთ მომხმარებელთა სადადგინო მოთხოვნების დღევანდელ დაქაფვადობის გზით მიიღწევა და გამოდის, რომ ის, რაც მომგებიანობა „გეიკოსთვის“, მომგებიანია, უწინარეს ყოვლისა, ჩვენთვის. — „თუ არაფერი გაქვს, რა უნდა გეიკო“?

ბევრი არაფერი აქვს ჯერჯერობით „გეიკოს“ ჩვენითვის გასაყფით, მაგრამ რაც აქვს, როგორც ოცნების, კეთილი გულითა და, რაც მითავარია, საიდან მოაზროვნე გონებით მართბეული გახლავთ.

რა აქვს, ანუ რა არის „გეიკო“ დღეს?

„გეიკო“ დღეს — ეს არის ჯერჯერობით მხოლოდ 43 ჰექტარზე მოწყობილი ხილი და ბოსტნეული; თხუთმეულიათის ფორმა ქაბაბი თვეში; მესუსმირის ზეთის სახდელი საწარმოო წითელი ერთი ლიტრის წარმადობით; ხილის კონცენტრატებისაგან დაზარდებული ფუნქციონირების არამატინატორები; სამკერვალო საწარმო.

არმოცი უკვე 28 დასახელების ბავშვის ტანსაცმელს კერავს; მამაკაცისა და ქალის მოდური და მალეზარისსოფიანი ფეხსაცმლის მიქროფაბრიკა, რომელიც პერსპექტივაში ათიათას წყვილ ფეხსაცმელზეა გათვლილი ყოველთვიურად და დღესდღეობით უკვე ათასხუთას წყვილს უშვებს; ხალიჩების წარმოება; ხის დამამუშავებელი საწარმო, რომელიც, უწინარეს ყოვლისა, სკამების დევიციტის შემცირებაზეა ორიენტირებული; „გეიკოს“ არ ავიწყდება არც ისეთი „შეგობიანება“, როგორც არის, მაგალითად, ჭურჭლის სახეხი სითხე „სილანი“ და სხვა.

რა იქნება „გეიკო“ უკვე ხვალ?

ეს იქნება: ადგილობრივი ხელდეულისაგან დამზადებული ყველა ხისის მალეზარისსოფიანი საბინო და წვერის საპარის კრემი; ავტომანქანის საუკეთესო ხარისხის საგზაზე; ავტომანქანის კარბურატორში დასაყენებელი დოზატორები, ბენზინის წყის რომ ამცირებენ მანქანის სიძველის კვალბაზე ათდათ პროცენტამდე; მონორეკსები სოფლის მეურნეობისთვის ვენახებიდან, ყანებიდან და ბაღებიდან მოსავლის გამოსატანად; კიდევ ხუთასი ჰექტარის საერთო ფართობის ხილისა და ბოსტნეულის მეურნეობა; „კივის“ საცდელი მეურნეობები აღმოსავლეთ საქართველოს სუბტროპიკული მიქროკლიმატის ზონებში და კიდევ ბევრი სხვა რამ, რაც ჯერჯერობით „გეიკოსის სიდიდულად“ რჩება და ამაზე ლაპარაკი ამჟამად ნაღრევედ მიიჩნია ბატონმა გ. გელამ.

— ახლა ისიც ვთქვათ, რა ჯდება და რა ღირს მერე ჩვენთვის ეს ყოველი?

— არ არის ეს იოლი კითხვა... პატრონის ბიზნის თეოთიორეტიზმის ათ პროცენტამდე მოგებით უნდა ქმავილიდობოდეს და ჩვენ ასეც ვიწყებთ, მაგრამ...

— მაგრამ?

— დღევანდელი ძალიან დიდია და გადამაყვანილები განუხრევლად სწევენ შანხაის მალა. ბუნებრივი პროცესისა ეს და არაფერი ეშველება მანამ, სანამ დღევანდელი არ შემცირდება. ისე, უნდა ვითხროთ, რომ ჩვენი პროდუქცია მართლა ძალიან იაფია, შედარებით, რა თქმა უნდა შენობიანი საწარმელსაც ენება ეს!

ერთი პერიოდი გვეწონდა, მაგალითად, რაც თბილისში შაქარი იყიდებოდა, სულ ჩვენი შემობანილი იყო. ათ პროცენტზე მეტი არ ავიღოთ არც მაშინ, მაგრამ ვინც შეიძინა ჩვენგან და შეინახა ბატარა ხანს ეს შაქარი, იმან გაიცილებით მეტი მოგება ნახა.

— გამოსავალი რა არის?

— ბევრი უნდა შემოგინათოთ, რაც მითავარი. ადგილზე უნდა ვაწარმოთ ბევრი, ბევრმა უნდა ვქნათ ეს და ამაში მითავარი უნდა შევიწყოს ხელი! კერძოდ, „გეიკოს“ მითავრობის სამდურავი არ ეთქმის, მაგრამ ადგილებზე ძალიან ცუდად საქმე, ერთ მაგალითს გეტყვით — რესპუბლიკის გარეთ ჩვენ გვაქვს სამასსული საქონლის ფერმა. არსებობს მითავრობის დადგენილება, მაგრამ ადგილობრივი მესვეურები გვეწინააღმდეგებენ — ვერ იქნა და ვერ გამოვიხატეთ სამიშის ადგილი, რომ ეს სამასი სული პროდუქციისა ქართველოში გადმოვიყვანოთ. მოკლედ, პრობლემები ბევრია: ძალიან უცდელი, გაუგებარი პრობლემები... პარლამენტის იმედი გვაქვს!

— არ გეშინიათ?

— რის?

— ამოდენა ქონების პატრონები ხართ მაინც, რაც არ უნდა იყოს... ყაჩაღობაა მოდებული ქვეყნად... ქურდობა...

— როგორ ვითხრობთ? აქი მოგახსენეთ, პარლამენტის იმედი გვაქვს! იმედი გვაქვს, რომ ცხოვრება თანდათანობით ჩაგვება ნორმალურ კალაპოტში და ჩვენი, ახლა უკვე — პოლიცია, შესილებს ჩვენს დაცვას! ისე, ჯაბანი ხალხი არც ჩვენი ვართ... ბიზნესი ყველაფერთან ერთად თავდაცვისუნარიანიც უნდა იყოს!

— მოკლედ, „ვინც კი უნდა თქვასო, წისქვილმა კი თქვასო“, ასეა არა? თქვენ თქვავთ?

— ვფქვავთ!

— ღმერთმა ხელი მოგვიმართოთ! — იმედინად გამოვგემოვდებ ბატონ გელა პატარას, რადგან მთელი ამ საუბრის მანძილზე არ მცოვებდა იმისი შეგრძნება, რომ მართლა წესიერ კაცსა და ჭკვიან ბიზნესმენს ველაპარაკებოდი.

კაცი იმედით ცოცხლობსო, მოგეხსენებათ. იმედი კი ისევ ღმერთისა და ერთიმეორისა გვაქვს აღმანიებს, როდესაც გაუმოთხოვებულნი, გათოთაკებულნი და „ორად“, თუ ათასად „ნახლებილინი“ არ უნდა ვიყოთ დღეს ყველა, ვინც თავისუფლების სუნთქვამ დაგვცადა მიხეილ გორბაჩოვის მიერ უფრო მეტი სოციალიზმის! სასულიერო გამოცხადებულნი ამ ყოველდ გარდაუვალი „გარდაქმნის“ შემდეგ.

ორი ეპოქის ბა

სამხანაფოთიანი

— ჰოიჩაჰეზე, — უთხრა და მან-
ქანაში მძღოლის გვერდით მოიკა-
ლათა.

მძღოლმა მრევსეველი ჩართო.
— მორიარევე შევეტყვე, უხეირო
ტრია, მაგრამ მე მინც ჩემსას გაიფი-
ტან, გაიფიქრა ლაშამ.

— უკარავად, საათს ხომ ვერ მე-
ტყვეთ? ძალიან მეჩქარება.

— არ მაქვს.
— მე თარიფეში ვსწავლობ, კერამი-
კულით ხარხარით. მთელი ბა ვმისობ-
დი, ვაი თუ დამიგვიანდეს-მეთქი.
პირველი გაკვეთილი გიგი გიორგო-
ბიანისა, ძალიან მკაცრი და ამასთან-
აბვე ძლიერი პედაგოგია. სულ მე-
შინია მისი.

— ჰოო, მეც მყავდა ვეგეთი მასწავ-
ლებელი, — თქვა მძღოლმა, ცხადია
ისე, ზრდილობის გულისთვის.

— მე გოგობა მჭევი, ფირცხალა-
ვია ჩემი გავიტი, — იცრუა ლაშამ. —
ფრიადებზე ვსწავლობ. თან უნდა გა-
მოვიტყუდე, შესყვარებული ვიყავ. მი-
სი გულისთვის ხომ, სულ მოყვარეც
ჩემ სწავლა-განათლებას. მერღა, რა
თავიდან აქვს, რა ტრანი, რა ხმა...
მძღოლმა დაკვირვებით. — შეგხედა,
„აჰჰ, ეს ვის გადაყვარეო“, გაიფიქ-
რა უმეცრელად და უფრო სწრაფად
გააქროლა ტაქსი.

— თქვენ რა გეკით? — შეგიოთ-
ხა ლაშამ.

— ყორა, ისე გიორგო მიწრია.

— ყორა სსსაიმოვნოა... თქვენ
წარმოიდგინეთ, მსაც გაგიყვით
ფუყვარეო. არა, არ ვტყუი, ჩემმა
მეშე. ჩვენი ერთმანეთზე ტყუის კვარ-
გავთ.

— „გიგოია ოხერი“, ნამდვილად შეე-
ვედა ყორა.

— ახლა ამას სულელი გვონივარ,
მაგრამ ვინ იქნება სულელი, ბოლოს
ენახებო? — ეს ლაშამ გაიფიქრა ისე,
რომ სპეტაკი დამილი სახიდან არ
მოუტყუებია.

— აი რუსთაველის თეატრი, ბეგ-
რი მოგონება გვაკვშირებს მასთან
მე და ნინოკა. კინოც ეჭვეს, მაგრამ
ჩვენ რატომღაც თეატრი გვიჩრე-
ნია.

— კი ჯობია, თეატრი ჯობია, —
ამოხვევით წარმოთქვა ყორამ.

— თქვენ წარმოიდგინეთ, ბატონო
ყორა..

— კარგა რა, შვილო, წინ იყურე...

— თქვენ ძალიან ცდებით, ყურს
რამ არ მივღებთ. მართა ის რად
ღირს, მე და ნინიკო ერთად რომ
გრჩებით მარტინი. სინათლებს გა-
მოვრთავთ, ლამაზად მოვიკალათებთ
და შემდეგ, მთელი საათობით ერთმან-
ნეთს შოგენზე, ბახზე, ერნსტ მიუ-
ლერზე, კომენპაგენზე, დემის რუ-
სონზე და ბიკასონზე ვუჩიარებთ ხოლ-
მე ჩვენს აზრებს.

— პიკასო მხატვარია, არა?

— დიახ, დიახ. მიმიხვდით: ეს ხომ
უშესანიშნავესი მხატვარია, მხატვ-
რობის მეფედაა აღიარებული. ფუნ-
ჯის დიდოსტატი არ ვიცი, ნამდვილად
არ ვიცი, მისთანა მეორე თუ მოი-
კებება.

— კარგა რა, მორჩი შე კაი კაცო.

— თქვენ რა, როგორც ბატყობა,
სულ არ გყვარებიათ ხელოვნება,

— ერთი წუთით, — თქვა მძღოლ-
მა, მანქანა გააჩერა. — წყალი მიხ-
და დავლიო. კარები გააღო, გადავი-
და, ცხვირისაბოცი ჯიბიდან ამოღო —
„ეს რა გიყვი ვინმეა, კაცო“, წაიბურ-
ტყუნა და ჩინურ ვაზაზე წყალს დაე-
წყო.

— სულ არ უნდა ახლა ამას წყლის
დაღვე, ერთი სული ამქვს, როდის
მომიცილებს თავიდან. აჰ, მოიღის,
ეს უფრო აღრიანად წამოვიდა, ვიდრე
წინა ტაქსის მძღოლი.

— კარი გაღო და თავის ადგალზე
დაჯდა.

— კარგა წყალია, ბატონო ყორა?
მაგრამ ეს რა არის, თქვენ უნდა გე-
ნახათ მე და ნინიკო რომ ვიყავით
ლიკიაში დასასვენებლად. ამ მესამის
იქაური წყალი. წყალი კი არა, ღვთის
კალთაა სუფთა. სვამ, სვამ და ვერ
ძლები.

— აღარ დაილაღე, შვილო?

— ოხე, რა დამელიდა. ამ ცხოვ-
რებაში სიკეთე უნდა თვსო ად-
მიანმა. მეც ჩემი და ნინიკოს სი-
ყვარულით მინდა სიკეთე ჩავერ-
გო ყველა ადამიანის გულში. აი მო-
ვედით კიდევ, ესაა თათბის სასწავ-
ლებელი აქ გამიჩრეთ, თუ შეიძლე-
ბა. მე მჯობია, თავი მოგაწყინეთ.
ჟიმი, მართლა, ჩემი ნინიკო. ერთი
წუთით, ბატონო ყორა, დამიკადეთ-
მე ახლავ მოვლო და ნინიკოს გაგაც-
ნათ. ოხ, ის მშვენიება, ანგელოზი,
ფრთხმესსმული ანგელოზი. ერთი
წუთით დამიკადეთ, ბატონო ყორა..

ეს ყველაფერი ისე სწრაფად მოხ-
და, ყორას ხმაც ვერ ამოვლო. სულე-
ლია, მართლა სულელი. ჯერ ეს რაა,
ამის ნინიკო რაღა იქნება. ორივე
ბუბუბული ერთად რომ ატვიტვი-
ლებდა, მერე ნახე შენი არა, ძმაო, მე
წვივდი, ამათ თავში ქვა უხლიათ,
სხვა რა უნდა ეფიქრა იმ წუთში
მძღოლს.

დღერფანში შევიდა ლაშამ, მერე აშ-
ქარად გაიგონა, როგორ მოსწყდა ტა-
ქსი თავის ადგილს და წავიდა. გულ-
ში გაეცნა, წავიღოდა, მინც წავი-
ღოდა, გულში მაგალითად, უმედურ
ტრია შეგხედა ვიცოც, სანამ ქეთი არ
მოუყვამე და ისიც არ ავაჯიკვიკვი,
წასვლა არ ინება.

ჯიბეში სამამანეთიანი შეათამაშა,
„უქვე კაი მეხსეთე დღეა ამ სამამანე-
თიანით დავსეირნობ“, — ხმამალა
როგორ იტყოდა, ჩუმად გავიღო
გულში.

*

იმ დღეს ყველაფერმა ჩვეული
გზით ჩაიარა. ლაშამ ორ გაკვირვებს
დაესწრო. დანარჩენი დრო მეგობ-
რებთან ყალბი გაატარა.

და უქვე კარგად მოფიქრებული სი-
უქუტით ტაქსი გააჩერა.

— გამორჯობათ, ვერაზე მინდოდა,
თუ შევიძლება.

— კი ბატონო, დაბრძნდით.

— უკაცრავად, საათი ხომ არ გემ-
ნებოდათ? სახლში მაგვიანდება.

— ორის ნახევარია ზუსტად.

— მართლა რომ კარგი დროა,
თქვენ წარმოიდგინეთ ახლა ჩემი გო-
გო მსოფლივა, ჩემი ნინიკო..

— საცოლოდა? — ბატონა მძღოლმა
და პასუხი რომ მიიღო, გააგრძელა:

— მეც მყავდა საცოლო და შენი
წარმოიდგინე, მსაც მოვწონდი. უბ-
ნაოდ, მთელი მისი ოჯახი ჩემი წი-
ნაოდ მივეცე გახლდათ, მძღოლი რა
ოჯახში შემოსაშეგებიაო. განა ეს ასეა.
განა ჩვენი ტაქსის მძღოლები დამი-
ანები არა ვართ, ჯიგარა არა გვაქვს
და სიყვარული სხვაზე ნაკლებად შე-
გვიძლია.

— ოჰ, — როგორ გეკადრებათ,
პირიქით, მე ყველა მძღოლი პროფე-
სორი მგონია.

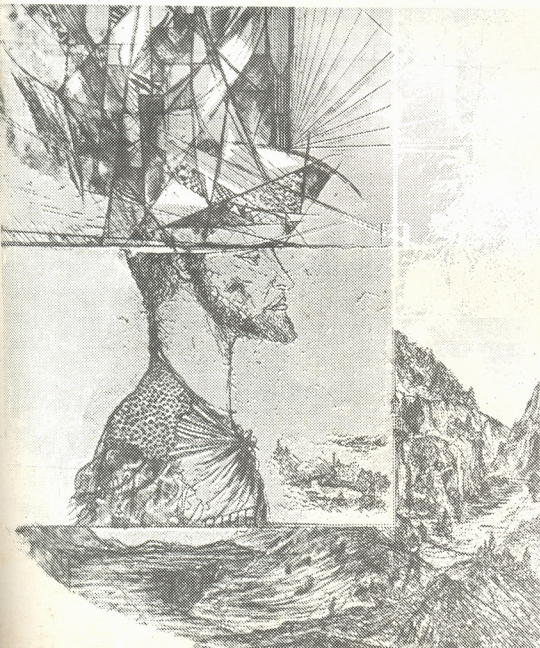
— არა, არა, თქვენ ცდებით. ჩვენ
ჩვენი საქმის აკადემიკოსები ვართ
აი, მაგალითად ღღეს საწვავი საერ-
თოდ არ გეჭონდა, ისე კი ჩვენი მთავ-

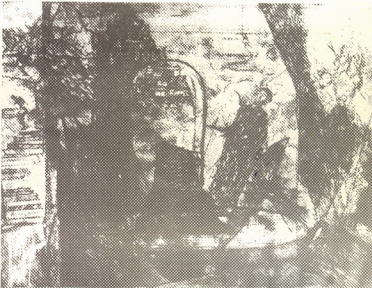
აბო თბილელი. წამება.

კახტანე მუკრალა

პორტრეტი.

ხევისხარი.

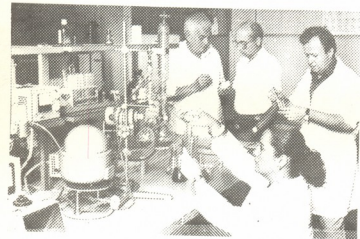

აბო თბილელი. მება.

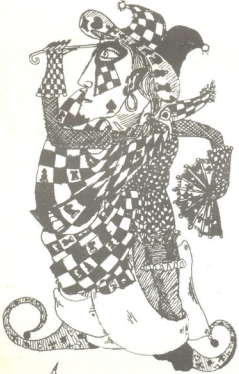
„მეიკოს“ თავკაცი გელა პატარია.

კონცერნი „ბეკო“

ლადო ონიანი

ლადო ონიანი 12 წლისაა. სპირტის
ასპირინს ზაბავს. იბადებს კოლმეცხე.
ბის ზეგროვება. გაბატონებთ მუხომს
გრაფიკულ ნახატზე. მისი პერსონა-
ლური გამოცემა მოეწყო სპირტით.
ლეს ელენე ახვლედიანის სახელმწიფოს
ბავშვთა სურათების გალერეაში.

რობა დიდ კრიზისებს განიცდის საწყვის უფროსობის გამო. ჩვენ მივდევთ, მივდევთ, ჩემო ბატონო და, ჩვენივე მარიფათით ვიყიდებ ზენზონი. ასე რომ მე, თქვენისთანა კეთილმოსურენ აზნავერის ვერაფრით დავაქამყოფილებდით.

ლაშა პირი დალო. ამჭრად სე ჩავიჭერთა, გაიფიქრა. ჭობიდან სამანეთიანი ისე ამოიღო, თითქოს მთელი სული მას ამოაყოლოა.

— აქ გამიჩერეთ, თუ შეიძლება, — თხოვა მძლოს. კარი გააღო, გადმოვიდა, სამანეთიანი ხელში ჩაუჭურა და დანარჩენ გზას ფეხით აუყვა.

ბუალია

— თენგო, გაისმის ქალის ხმა მეზობელი ოთახიდან. — მოდი ბუალიას დაუქანე.

თენგი ტახტიდან დგება, „ოხ, სოფიკო, სოფიკო“, ჩაიხურტყუნებს, შალისფერებიან მოსახვევს თავზე ისე გადაიადებს, რომ ნახევრად ტანსც დეფიაროს. შემდეგ წაწმინდა მოხიბვლა და დამოუკიდებელი შერდის ოთახში.

ოთახში დედაშვილი ელოდებოდა უფრო სწორად. დედას კალთაში უხის შვილი, წინ თბილ-თბილი ფავიით სავსე მათლაფა უდგას. დედაც უდღობის როგორმე შეაქამოს შვილს, თუნდაც ერთი ლუქა. მართლაც, ითხი წლისა, მაგრამ უკვე დიდად გაეშაქებულა გზაზე. არაფრით არ კარგობს ბიზის ვალეტებს, სანამ მას რაიმეით არ შეაშინებენ. იწყება ჩვეულებრივი სცენა, რომელიც დღის პოპულარობით სარგებლობს. ამ სტინაში წამყვან როლს თენგო თამაშობს — სოფიკოს ბიძა.

— უუუუ, — გაისმის ბოხი ხმა. — ვინ არ უმის აქ, უუუუ. აბა, ვინ არის, დიანახებო. შემდეგ ისევ დღის თენგო და ფოჩებინი გადასაფარებელს აქეთ-იქით აფრიალებს.

ბუალიას გამოჩენა საკრძობად მოქმედებს ბავშვის მადანზე.

— არა, ბუალია, არა, — ამბობს სოფიკოს დედა, ქალბატონი იზა და თან ცდილობს კოფში ისე მიუტანოს ბავშვს პირთან, ტანსაცმელი არ დაუსვაროს. — აი, ნახე, რა კარგი გოგოა ჩემი სოფიკო. ისე შეჭამს ფაფას, ბუალია, ხმასაც არ ამოიღებს.

— უუუუ, — დმუის თენგო. — თუ არ შეჭამს, მე ჩემ გამოქვამულში წავიყვან, ვირობებს მიუხვდება, მერე ნახოს მაგან.

— არ წავიყვანო, ბუალია, არ წავიყვანო. ნახე, რა კარგი გოგოა, სოფიკო, აბა, ერთხელ გამიღე პირი, —

ამბობს ქალი და პირთან სავსე კოვზი მიიჭებს.

— ალ მინდა, — პასუხობს სოფიკო.

— ეს ერთიც და მორჩა. — უუუუ, წავიყვანო ჩემს გამოქვამულში? — დმუის თენგო და ფოჩებინი გადასაფარებელთან უყუტრებს სოფიკოს.

— აღარ მინდა! — ჭირვეულად გაისმის ბავშვის ხმა. — ეს ერთიც, დედიკო, და მეტი არა.

„ბუალია“ გადასაფარებელში იტრუნება და საწყალობელი თვალებით შეციცივებს ბავშვს.

— წამიყვანე ლა გამოქვამულში, — ხეფწით ამბობს და კოვზს პირს არიდებს სოფიკო. — ხო, წამიყვანე ლა, ვირობებთან წამიყვანე ლა, ბუალია.

— უუუუ, ხალავე უნდა წავიყვანო, ბარბაცით უხსლოვდება თენგო.

— ეს შეჭამე და წავიყვან, — სხვა ხერხს მიმართა იზომა.

— ალა, თენგო ბიძაო, წამიყვანე ვილთხებთან ლა, — კვლავ ხეფწით ამბობს სოფიკო.

— შეჭამე და წავიყვან, — ამბობს თავის ხმაზე თენგო, მერე წავიყვანე ვილთხებთან ლა, — კვლავ ხეფწით ამბობს სოფიკო.

„ან აგვამანებს, ან დავგანგრავს ეს გოგო“, ფიქრობს თენგო. ესეც შენი მომავალი თაობა. ჩვენ კი არ გვჯვანა. მე, მაგალითად, შვიდ წლამდე ვამაჩემი მაჭმევდა სანთლებით. ჰო, სანთლებით. პირს გამაღებებდნენ ძლიერ-ძლიერებით, საჭმელი არ გამოყარო, დამიყვარებდნენ და სანთელს ამინებდნენ. მეც ლუქმას ვყლაპავდი სანთლის ჩაჭრობის მოლოდინში. ლუქმას გადავყლაპავდი და სანთელსაც სულს შევუხერავდი.

ტახტთან გაჩრდა თენგო, გავიდა აილო, ქოშები გაიხადა, წამოიწვა და ფოჩებინი შალის მოსახვევი ზემოლან დაიფარა. გავიდა გული ვერ დალო. ისევ სოფიკოზე ფიქრმა დაიჭრა. „არადაც სხვა გასართობი უნდა მომიფიქროს. მოზებრდა ბუალია იღბათ ბავშვს, რაიმე ხნალი უნდა გამოვიფიქროს, თორემ მომკლავს იზო...“

— თენგო, — გაისმის იზოს ხმა მეზობელი ოთახიდან. — მოდი, თენგო, და ბუალიას დაუქანე.

თენგი დგება, ნამძირევე თვალეებს მოთმუნებს. ფოჩებინი შალის გადასაფარებელს ხელით დასწყდება, გაშლის და თავზე წაიფარებს. წელში მოიხრება და ჩვეული დიმილით შერდის ოთახში...

პს იყრ...
ჯერ კიდევ მაშინ როცა ვრეცელი სამყაროს სივრცე ერთ პასუხინა, ნულისტოლა წერტილში თვლამდა — მე ვარსებობდი.

ეს იყო ოცი მილიარდი ვრცელი წლის წინათ.

მერე ივრგვინა, ნულისტოლა ციკქნა წერტილი თვალგაუწყვდენელ, გრანდიოზულ სამყაროდ იქცა. მე — ვარსებობდი.

ეს იყო ოცი მილიარდი ვრცელი წლის წინათ.

გავიდა ხანი. წყვლიადისფერ ცივ ქაოსიდან, როგორც მისი სხივი, დრუბლებიდან ჩამოღვენთილი — ჩამოვკრისტალიდი.

ეს იყო ოცი მილიარდი ვრცელი წლის წინათ.

ვინ ოცდაორის — დავალოჯერ ვიგაზაფხულე — მაგრამ მე ვიცი, უსამართლოდ დიდი ხანია, რისაკ ბოტიტი:

ეს იყო ოცი მილიარდი ვრცელი წლის წინათ.

გვანსოვდეს!

უბნში თბილად დავზარდეთ ბევრი წიწილი გველის. დღეს ლამის მთებში განვზავდეთ, ვადაშენება გველის. ხუ გავიწყდება, ვიკვლევებთ როცა ბოროტად და უხდილს, რომ მეტისმეტი სიკეთე უფუფუნებებს უღრის!

პეიბაფი

წუთისოფელი მეყორნისფერა, უბნელი ბედმა არ დამინდო და ვიცხოვრე ისე, როგორც მეყურა, და არა ისე, როგორც მინდოდა.

ლექსები მაინც არ გაქრებინა, და თუმცა ლამე ლამეს მოება, ჩემს სამარეზე აყვავდებიან გვირილებად და ყყაიროებად.

ევან გოთუამ ილია ჭავჭავაძის დაბადების ასოც წლისთავთან დაკავშირებით 1957 წლის სექტემბერში მიაწყო დიდი მშვენიერი სხივისსაფარი მიძღვნილი მთავარსაფარი ლაშქრობის შემდეგ შემადგენლობით: ცნობილი აღმასწავლებელი ალექსანდრა ჭავჭავაძე, გურამ თეთქანიძე და გვიგ ყაბაღაძე. მსატყვილო, მსატყვილო ჭავჭავაძე, მსატყვილო ვიწრო კუთხიანი, ლევან მინაშვილი, ჯანსუღ ჩარკვიანი, აკაკი გეგუაძე, თეიმურაზ ჯანგულიაშვილი, ზაქარია შერვაშიანი. ზურამ ლორთქიფანიძე, ემელია ქუთაისელი და რამდენიმე სხვა.

ინსტიტუტი იმ წელს დაფუძნდა და „სახალხო განათლების“ რედაქციაში მუშაობდა. კორესპონდენტად დატოვებული იყო. ვაჭიშვილი მთავარ რედაქტორს გრიგოლ საჯიანი რომ ვეფხორა მთავარსაფარი ლაშქრობაში ვიღებ მონაწილეობას. ემელია, დამაგალი, ერთი წარკვევი მოგზაურობაზე დაწერე, მეორე კი პირადად ლევან გოთუას მიუძღვნე, ნატაჩაი მშვენილია და მინდა გული ცტახათი მიანიჭო დაფუძნებო.

ლაშქრობის მიზანი იყო ყველა იმ გეოგრაფიული ადგილების მოხაზვა, ილია ჭავჭავაძის ბიოგრაფიის რომ უკავშირდებოდა: წიწმურე, საგურამო, დუშეთი, ბახალთის ტბა, დარიალი, თერგი, ბეთლემის მონასტერი, მყინვარგვერი.

ლაშქრობა ამ დღეს გავეგრძელება. მთელი ამ ხნის განმავლობაში გაფაცივებული ვიყავი, ლევან გოთუასგან საუფლოდ რომ მიმეძინა, ხარკვევის დასაფრად რომ გამოვიყენებდი. მაგრამ, ჩემდა გასაოცრად, თავის წარსულზე ხომ არაფერს ამბობდა, დავა-კამათში არ ერეოდა, დროდადრო ამითაზრებდა და ორი-მდე სიტყვას ჩაილაპარაკებდა ხოლმე ქარავაშულად და მთიარებით. ეგ იყო და ეგ!

დუშეთში რომ მივედი, შევისვენე, მიზანი, თბილი დღე იყო, ქუჩებსა და უბნებში ხალხმრავლობა შემოიჩნაოდა. ჩვენი ყურადღება მიიპყრო ვაზის პითას ითანზე მოზიბვლაში, ლამაზმა ქალებმა, აკვანს რომ არწყავდა და ჩველს ტბილი ხმით უნაწევდა. ემელია ქუთაისელი ანაჲ სიტყვა აკვანზე ჩამოაგდო და ანაჲსი მტკიცება, აკვანზე ბავშვის გაზრდა ანტიკომუნისტური, იგი არტახეთთან გააკოხლო და იჩაგრება. ემელიას პოპონეტები აღმოუჩნდნენ. გაჩაღდა კამათი. ლევანმა მოდავე ემელს უსმინა ერთხანს, მეორე თავი აღმსწავლარა ჭავჭავაძისკენ მიბარუნა

და ხმადაბლა ჩაულაპარაკა: — იმ, ბედნიერი ახალგაზრდობა, აკვანს არტახეთის გარდა არაფერს შეუწყუებია. მე კი არ ვქნა, ოცდობი წელიწადი სატანის არტახებში სული რომ მწვდებოდა.

ლევან გოთუა რებრისტიკული რომ იყო, ყური კი მჭირდა მოკრული, მაგრამ დაწვრილებით არაფერი ვიცოდი. 1990 წელს ქუჩარა „მწათობიში“ გამოქვეყნდა თამარ და ალექსანდრე გოთუასი „თავდასაცხალი“ ლევან გოთუასი“, რავეც სულა ანბორციანად შეძრა და მოსვენება აღმოკარგა. შივაგალ როგორღივლიველს ვაცნობივარ, გვირ მოუპოვინა და მარტვილის ციხეებში „შემისტყვილი, მაგრამ აღმავანის ისე ხანგრძლივ ტანჯვა და წამება არსად ამბობითხავა, როგორც სხენებულ „თავდასაცხალი“.

ოცდობი წელიწადი სატანის არტახებში... ზუსტად ასე: ლევან გოთუამ სულ 66 წელიწადი იცოცხლა, აქედან 22 წელი სამშობლოსგან მოშორებით პატიმრობაში, საკონცენტრაციო ბანაკებში, კატორჯისა და ევრაზიული „თავისუფალი“ გადასახლებაში გაატარა.

დაუფიქრებელი მთავარსაფარი ლაშქრობის. ჩვენთან იმყოფებოდა რამდენიმე მთავარსაფარი, ინგლისური ლიტერატურის ქართულად მთარგმნელი მოსე ქარაგა. იგი საოცრად კეთილი, გულიანი კაცი იყო, ამასთან ენამაგალიტობაჲ გამოიჩინებოდა. ლევანს მისი ზემოქმედა მოსწონდა და რამდენჯერმე კიდევ შეეპო, ყოჩაღი ლეამიჩაგო. მოსემ მიუყურა ერთხელ, ორჯერ, სამჯერ... მეორე კი შენიშნა, მე ლეამიჩაგე კი არა, ქარაგა ვარო. ერთ საბედისწერო მომენტში ლეამიჩაგამ დახვრეტას გადაპარჩინა, ის გვირ გულში მქვეს ჩარჩენილი და ახლა ჩემდა უნებურად წამსვდა, არ გეწყინოსო, მოუბოდიშე ლევანმა.

სანამ ლეამიჩაგე ვიტყვოდა რამეს, გავცნობთ „თავდასაცხალი“ ერთ მძლეობარე ეპიზოდს. 1924 წლის ზაქარულში ლევანი თავის დედამამიშვილებთან ერთად აბასთუმანში იმყოფებოდა თურმე, ჩვიდმეტი წლის ჰაბუე აგვისტოს გამოსვლების მონაწილე ჩაუთვლიათ და დაუტყდებოდათ. მასთან ერთად დაუტყდებოდათ ორასზე მეტი სტუდენტი და ინტელიგენციის წარმომადგენელი. „სამეფო“ ყველა ისინი პოლიტიკური აჯახების მონაწილეება ჩაუთვლიათ და აღმინსტრაციული წესით დახვრეტიდა მუხსია. „თავდასაცხალი“ კეთახლობით: „საკოცხალი ხალხი უტყებ წამოიშალა, აბობოქრდა, ზოგამ ყვირილი მორთო, რომ

ის უღანაშელო და საერთოდ დასაწყობი არსებობა არ იცის, ზოგამ მამაშალა ტრილი და მოთქმა დაიწყეთ, ზოგი კი ამ განაჩენის შედეგად ისე შეშინდა, რომ გაშენდა — არაფერის თავი არ ჰქონდა და ბედს მიენდო.“

როგორც ცნობილია, იმ დროს „სამეფო“ ხელმოწერით „დამნაშავეს“ დახვრეტა თითქმის დაკანონებული იყო. ამგვარი განაჩენის შედეგად ჩააყენეს პატიმრებით სავსე ვადონ ჩინში და ტყვეებით დახვრეტილი შორაპნის მახლობლად. ეს ბედი ელოდათ აბასთუმანშიც ტუსალებს, მაგრამ სახელმწიფო წლის იქ მისულა ახალციხის მაზრის მილიციის უფროსი ლეამიჩაგა და „სამეფოს“ განაჩენი გაუთუგებია.

ლევანს სწორედ იმ დღიდან დამანაშავეება ის გვირ.

კვლევა დაუფიქრებელი მთავარსაფარი ლაშქრობის. ჯვრის უფლებებილი რომ გავიარეთ, კიდევ შევიბნდა. ლამის გასათვლად სოფელ სიონის ტურბაზაში შევიჭრითი. სავაზში მოდო რომ დასვენებო, თეიმურაზ ჯანგულიაშვილი, ჩვენდა მოულოდნელად ზურგითიან არაყით სავსე ბოთლი ამოაძვინა. ცოტა რომ შევეკვიპებო, ჯანსუღ ჩარკვიანმა სიმღერა წამოიწყეთ და გვანიშნა, ამ ყვეთი... ვერ აყვავით. რაკოა ბანს ვერ გუბუნებო, მდილი, ყველა იმით სოლო სიმღერა შეგასულთითო, განაცხადა ჯანსუღმა. მე სოლო სიმღერები სოლოვეციკის კუნძულზე შემასრულებინეს და ახლა ამ მოვლულობისგან გამათავისუფლებო, ითხოვა ლევანმა.

სოლოვეციკის კუნძულზე შორეულ ჩრდილოეთშია, უშუალოდ თეთრ ზღვას, დგინისა და ონგეის უბეებს შორის. თეთრი ზღვა კი ჩრდილო ყინულოვან ოკეანისთან დაკავშირებული ბარუნების ზღვით.

ლევანი ცხრამეტი წლის ჰაბუე იყო მოსკოვის კონტრისკის ცინიდან სოლოვეციკის კუნძულზე რომ გადასახლდა. მშობლებისადმი გამოვხანული ბრძოლაში წერის: — „ჰაბუე ბანაკებში ერთმანეთში არეული ყველა პატიმარი პოლიტიკური თუ სისხლის სამართლის დამნაშავე. თეიმურაზ ტუსადა გადასრულია, როგორც ჩვენი ცხოვრება. სრულიად მოწყვეტილი ვართ გარემოსაგან. შეგებდა ახალ წესს უქონო წინაშის დეფთა და მტკნარი წყლით... ამინდი აქ მეტად ცვალებადია, ხან ქარბუქია და ხან იდელი შეთბუნება. სულ სახსოვ, თეგენდა და სამშობლოზე ვფიქრობ. რატომ გავაწირობ ასე მკაცრად, არ ვიცი. სულ სხვა საყაროში ვარ მოხვედრილი.“

საქართველოს ქარბეზი

მშობლები ეცოდნება და მათ ბევრ რამეს უმაღლესი უფრო გულახდილია იგი მისადმი გამოგზავნილ წერილში: „აქაურობა ძირფესვიანად გაქვნილია რუსული ავი სულით. ახლანდელი საკონცენტრაციო ბანაკები ისეთი აღარ არის, რაც სხვა მთავრობის დროს იყო. ეს განსაკუთრებული მნიშვნელობისაა, სადაც მოქმედებს სისასტიკისა და უღმრთელობის საშინელი კანონები. აქ ადამიანთა სიკვდილი მძვინვარებს, როგორც სრულიად ჩვეულებრივი ამბავი“.

ქართველების ერთ ჭკუფს ბანაკის რეჟიმი ვერ აუტანია და პროტესტის ნიშნად შიმშილობა დაუწყია. მათ შორის ლევანიც ყოფილა. ოცი დღის შემდეგ ყველა ისინი ცოცხალ-მკვდრები საავადმყოფოში გადაიყვანიათ. 26 კაციდან მხოლოდ ექვსი გადარჩენილა, დანარჩენები დაღუპულან.

ჩეკისტები პატიმართა წამების ერთ-ერთ აუტანელ მეთოდად განუწყვეტელ ეტაპებს იყენებდნენ თურმე. ლევანისთვის დიდად სამძიმო ყოფილა ბანაკიდან ბანაკში გადასვლა. აი რას წერს იგი ერთ ბარათში: „ვიმგზავრე გემით ნარიმამდე. მივადექით ამ წალეკოლ ადგილს. ჩვენს წინ უშველებელი, პირქული, უნაპირო ობი მდორედ მიედინება. ჩემს გარშემო გასაცოდავებული პატიმრები და მთელი გროვა ზედამხედველთა სახეების ბინდი ღანდობია. თითქოს ნისლი შეირბა. ცივა, ქარბუქი ცივ ლორწოდ ხვდება სახეს, სუნთქვას აფერხებს“.

ნარიმში კარგა ხნის წვალებისა და ტანჯვის შემდეგ ლევანი სხვა ბანაკებისაკენ გაუყენებიათ გზას: „აქეთიქით ეტაბით ბევრი გვატარებს, გავირიეს, დავკლაუს, გვაიმშობოვს და დავაპოქორებს, მაგრამ მაინც ცოცხალი გადავრჩით. სად არ ვიყავით, მთელი ციმბორის საშინელი ციხეები და ბანაკები შემოგვტარეს. ვერ წარმოიდგენთ, რა ხდება აქ. ყოველივე წარმოუდგენელი და არა-

აღამიანური. ბოლოს ქალაქ ბიისკში გამანაწილეს“.

ლევანის იმპაინდელი განწყობილება კარგად ჩანს ბიისკში დაწერილ თეთრ ლექსში:

ამ უცხოეთმა ასე ადრე გული მაშალო,
ამ უცხოეთმა შენი შვილი დაისაკუთრა.
ამ ჩრდილოეთში, ამ ველუმში პოვო
სავენ.

სიკვდილში ყველა ობოლია,
მაგრამ სიკვდილი უსამშობლოდ
უფრო მწარეა, უფრო ბრალი, უფრო
სანძი.

ღიან, შენი შვილის სიტოცსლე მოკვდა,
ღიან, შენი შვილის სიკვდილი
ცოცხლობს.

ლევანს ყველაზე ღიანანს ქალაქ ვორკუტაში მოუწია პატიმრობამ. უფრო მეტი წერილებიც ამ ბანაკიდან აქვს გამოგზავნილი. აი რას წერს ერთ ბარათში: „აქ გამეფებულია არაღამიანური პირველყოფილი ყოველგვარი ღუბჭირი წამება და წვალება, მორალური და ფიზიკური განადგურება. ქრონიკული უკმელობის, სიმკვლევის და აუტანელი ყოფის შედეგად, ბევრი ავადდება და იღუპება. თუ ვაღიანა, ხეიბრდება, ვერ შრომობს. ეს კი აქაურ უფროსებს ხელს არ აძლევს. შემდგომში, საცოდავები განწირულები ხდებიან, იქვე უმოწყალოდ ანადგურებენ და ოსტატუ-

რად აქრობენ ბანაკიდან... ბარბაროსების ხელში ვართ. ვერც კი წარმოიდგენია საიდან მოდის ასეთი სისასტიკე და გეგლი, მე მივიკრას, კაცს, რომელმაც რა არ გადავიტანე“.

მწერლის გაუტეხელ სულს გვიჩვენებს იუმორი, ზოგიერთ წერილში რომ გვხვდება. მაგალითად, ერთ ბარათში წერს: „მშობრად, ძალიან ხშირად შეგნაბრი იმ თვირ დათვის, რომელიც აქედან არის წამოყვანილი და მანდ თბილისის ზოოლოგიურ ბაღში სიცხისად სული ამოსდის! არც მე მადგია კარგი დღე მის საშობროლოში“.

მთავარეული ლაშქრობის დღეებში ლევანის ბევრი ქარაგმულ თუ წართული გამოანთქვამი ბაქცის ჩინოწნული. შეგვებო კიდევ რამდენიმეს.

სოფელ სიონიდან რომ გავიღო და დარიალის ზეობისკენ ავიღეთ გეზი, აკაცი ვეწაქმე წამოიწყა: „საქართველოში იბადებოდნენ და შეხმღვ მუღამ წუხდნენ ამაზე“... ჯანსუღ ჩარკვიანმა სიტყვა წაართვა და მხას შეუძლია: „თავს არ მოიკლავს ქართველი, არა, ის შეიძლება ბრძოლაში მოკვდეს...“ ლევანს ორიოდე ნაბიჯით წინ მიდიოდა, უცებ შეჩერდა, ლეკსით მომაქერიებს გადმოხედა და მერე სევდიანად ჩილაპარაკა: თავს არ მოიკლავს ქართველი, თავი თუ არ მოაკვლევინსო.

რა ვიცოდით მამს, თურმე მე დარიალისკი, დიდად ნებისყოფიან კაცსაც უცდია თავის მოკლა და ბევრზე უფრო ჩინილა. ეს ამბავი მეტწილის ციხეში მომხდარა. ლევანი დაკითხვიდან რომ გამოუყვანიდა, იმდენად აღზნებული ყოფილა, მეოთხე სართულის კიბის ბაქნიდან გადამხტარა. ბელად პირველი სართუ-

ლის ბაღემ შეაკავა თურმე. მოგუსმინით „თავდასაყვალს“; „ლევანის ირგვლივ ერთ ღღს თბილისში საზარელი ხმა დაიარსა, ყველა საიდუმლოდ, აღშფოთებით და დიდი მწუხარებით რაღაცაზე ჩურჩულებდა, ვიშვიშებდა და ცრელად იღვრებოდა. ჩვენ არაფერი ვიცოდით. მოიბრინეს შეწუხებულმა ნათესავეებმა, მაგობრებმა, მსახიობებმა. ყველა გულსიტკვილით შემოგვექროლია, ბილისს ერთმა ხანშიშესულმა ნათესავემა ჩვენთან სახშიშესულს ლევანს თანავე დედას მიატარა: საწყალი ლევანი დიდუშულა“.

ერთხელ მოლაშქრეთა შორის შემოქმედებით ნაყოფიერებაზე ჩამოვიარდა სიტყვა. ზაქარია შეერხა და ვიღმა თავი იმართა: რა უნდა დავწერო, როგორ უნდა ვიმუშაო, პირობები არა მაქვს, ერთ პატარა ოთახში ზუთი თლივი ვიქუტუკებითი. მას ყველამ მხარი დავეჭივით და ჩვენს მოუწესრიგებელ ცხოვრებაზე აყვყანდით. ლევანი კარგა ხანს მხას არ იღებდა, დროდარო ვადმოგვიჩადავა ხოლმე და მერე ულვაშებში ჩაილიმებდა. ბოლის კი ყველამ რომ მოვათავოთ ჩვენი სიტყვით, მან დინჯად გვეთხრა: ყმაწვილებო, მთავარია მოდრომება და ნებისყოფა, თორემ შემოქმედი ყოველთვის მოახერხებს თავისი გულისნაღები ქალღღღზე ან ტილოზე გადაიტაროსო.

მამს მწერლის ამ განცხადებას, ცოტა არ იყოს, სკეპტიკურად შევხვდით. რა ვიცოდით, თურმე იგი თავისი პირადი გამოცდილებით გველაპარაკებოდა. „თავდასაყვალს“ რომ ვკითხვოდით, ვაიკვება ვერ ვმალავდი: პატარობის ჯოჯოხეთურ პირობებში როგორ ინარჩუნებ-

და ბატონი ლევანი შემოქმედებით აღროვნების უნარს და წერის დაღუპვებელ წყურვილს. ზოგჯერ იმასაც ვფიქრობ: ხანგრძლივი ტანჯვა-წამება მას იმაც გადააძინა, რომ მღვიმარიცა და მძინარიც მუღამ შემოქმედებითად აყო დამუხტული და თავისი მომავალი წიგნის გმირთა გამოქანდაკებაზე ფიქრობდა. შინ გა მოზავნილ ბარათებში ყოველთვის უქალღღღობაზე გამოითქვამს გულისტკივილს. მაგალითად, ერთ ბარათში ვკითხვლობთ: „რა უბედურებაა მჭირს, ამ პატარობაში რა „მასალა“ არ მომიბოდა წერა: ფურცლებზე... ძველ გაზეთებზე... ფიცარებზე, მიწაზე, ქეჩაზე... ჩემი „შეგების“ შეგროვება რომ მიხერხდეს, ერთ სასახლეს ავაშენებელი, ალბათ, და „მასალიდან“ მეორე ბარათში თავისიანებს უთვლის: „დიდი ზომის რვეულში აქ სრულიად გამოუსადეგარია. ჩომბალში გაითვალისწინეთ, გამოიმგზავნეთ სულ უბრალო ცალხაზიანი მოწაფის რვეული, რომ დავუკეთო ხოლმე, წინდამი ჩავეტოს დასამალავად“.

ლევანს გოთუამ ტუსალბაში მოიფიქრა და ძირითადად კიდევ იქ დაწერა ეროვნული პროზის მიშენება „გმირთა ვარაზი“ ოთხ წიგნად. ამ ეპოპის პირველი წიგნის შინ გამოვხვანა მეგობრების დასმარების შემსლო სიცოცხლის რისკის ფასად. „ვერც კი დააჭერბთ თუ რა საცოდაოდ მძიმე პირობებში შექმნილი ეს წიგნი. იგი აღიწერა მთაწარის მაღალი ძაბვის ქვესადგურში, რომელიც მოწინააღმდეგე რაზმობის, იქ სადაც უპაერობა, სიცივე, მანქანების შეშუპნი და ხმაური მეფობს და თანაც ტემპობ, არაფერ ვაგონს, რომ წერა, — ვკითხვლობთ ბარათში, წიგნს თან რომ ახლდა.

ოკუპაციის პრ პრის ტერიტორია

კამერუნის ჩრდილო-აღმოსავლეთით მდებარეობს მინდავაჰი. ტოპოს ბელადი, გარდაიკვალა 81 წლის ასაკში. მის გარდაცვალებასთან დაკავშირებით გამოცხადდა გლოვა:

მას 161 ვაჟი და 80 ქორივი დატოვა. მანამც ეს არ არის რეკორდი — ერთ-ერთმა ბელად-თავანმა, რომელიც 1928 წელს გარდაიცვალა, დატოვა 287 ქორივი, ამას წერს ფურანალი უფინ ადრიაკა“.

კანონიერება

რბ პრესმეტიტივაა

ყოველ დღე იბრძიან თავი-და-კვივა 20-დან 80 დერამდე თმა, ამას აბტაკებებს ნოუ-იორკელი პროფესორი ზოლდი. უხველ ახალ შოპი-მოდელს აქვს უფრო ობიექტი თმა, ვიდრე წინას. პროფესორის პროგრესით, კაცობრიობა შეუჩერებლად კარგავს თიან საფარს

მლითარობით თმით და 200 წლის შემდეგ მელობი გახდება.

ცნობილი პასპა, რომ...

გერტა ვარზოს ერთადერთმა შემოქმედებმა დისშვილმა გრეტი რენინგმა, გადაწყვიტა გაუღოს აუქციონით ამ დიდი კონომისიონის ვაჭარი. აუქციონში მონაწილეობის მისაღებად მონაწილეობის მისაღებად მონაწილეობის მისაღებად მონაწილეობის მისაღებად

წველი იქნებან სხვადასხვა სახელწოდების დირექტორები და მათ რიცხვში ის, რომელიც იმყოფება ოლს-ანუშელოში.

სიცოცხლის სიჭარბეული

ფრანკმა პიერ დეფორენდმა სახელი გაითქვა იმით, რომ გახდა სამი შვილის მამა, რომლებიც სხვადასხვა საუკუნეებში დაიბადნენ: პირველმა საწყარო იხილა 1699 წელს, მეორე მამა 1788-ს, მესამე კი დაიბადა 1801 წელს. ნილს პაულსენმა უზახალიან (შვედია) გარდაიცვალა 100

ბეთლემის მონასტრის წამდ ვუხა-
ლოდებოდი და ნამბრლოთას
კლდეში შეგყვით, ერთგან სახი-
ფთაო მონასტრით შეგვგვდა გასა-
ვლო. უფსკრულში პირას ფეხს
ძლივს ვიმაჯგებინდი. რა დავამოლო
და, გამიჭირდა. მისე ჭარჩავამ წა-
მეშველა ხელი. „მშაო, ძმითა ვარ
მაგარი, გული მიჭეს როგორც ნაგა-
ნი“ — აღმომხდა ჩემს უნებურად.
ჩანს, ეს ხალხური სტრუქტურები მო-
ეწონა ლევანს. სამწიფოთა დერ-
ბანზე რომ გავედი და შევიკვნივნი,
მეოთხი, რამდენი დედამამიშვილი გაყ-
საო.

— სამი ძმა მყავს, — ვუბასუხე
— დი? —
— დაც მყავს ერთი.
„კუ“ — კი არა, და უნდა გეტყვა პი-
რეგული, მისაყვედურა. მაშინ ამ
საყვედურს უტარდებდა თითქოს არც
მივაქციე. ახლა კი „თავგადასავლი“
რომ წავიკითხე, ჩემთვის ყველაფე-
რი ნათელია. ლევანმა სიტყვად
რომ შეინარჩუნა და მისი დიდებუ-
ლი შემოქმედებაც განადგურებულ
გადადგირა, ყველაზე დიდი წველი-
ლი მის დებს: თინას, მზისა და თამარს
მიუღვით.

ლევანი მეორედ რომ დააბატონებს
და თბილისს ციხეში გამოაწყვიდის,
თინა სამედიცინო ინსტიტუტის მეო-
რე კურსის სტუდენტი ყოფილა. იქ-
ნებ ძმას დავეყვამირდე და დავეხი-
როო, მის ციხეში დაუწყია ექთნად
მუშაობა. იმ დროს ლევანი პატიმარი-
ის პატარა ჯგუფთან ერთად შე-
შნობდა და თურმე პროტესტის ნი-
შნად. თინას თოვსლა უცვინია ძმა:
თავგადაპარსული, აბურმუნელი
წერ-რულვაშით, ნახევრად ტიტკული,
ფეხშიშველი. მარტო ძველი და კანი

ყოფილა, ვერ ლაბარაკობდა, გასი-
ვული ენა გამომშრალ პირში ძლივს
ბრუნდა თურმე. თინას სახელ-
კისთვის სულზე მიუსწრაბა, სულ
მაღელ მოულონინებია, ფეხზე და-
უყენებია, მის ამხანაგებსაც მიხმარ-
ებია. დის ამავე ლევანი შორეულ
გადასახლებაში იხსენებს და მშობ-
ლებს წერს: „ჩვენი ვაჟებაც თინა
როგორ არის, მასში პირთავსულად
შესინაშნავად არის შერწყმული ყვე-
ლა ადამიანური თვისებები. მან
დიდი საქმე გააკეთა ჩვენთვის ყვე-
ლასათვის“.

„თავგადასავლი“ კითხვისას ნა-
თელი ხდება, რომ ლევანს დედამ-
ამიშვილების ერთადერთი საზრუნა-
ვი მთელი ოცდაორი წლის განმავ-
ლობაში იყო მხოლოდ ერთი რამ:
ძმა როგორმე ეხსენა და შინ სასა-
ღამითი დაბრუნებინათ. ამ მიზნ-
ს მისაღწევად არც ძალ-ღონეს იშურ-
ებდნენ და არც მატერიალურ შე-
საძლებლობას.

ლევანი მესამედ რომ დააბატონებს,
უკვე სახელმწიფოებელი მწერალი
იყო. როგორც კი დაიჭირეს, მის
მთელ არქივს კონფისკაცია უწყვეს.
თამარი ძმის ლიტერატურულ მემკ-
ვიდრობას კვალში მიპყვა და იმ-
დენი ჰქნა, იგი დალუბებს და განა-
დღურებს გადაარჩინა, ძმას ხელუხ-
ლებელი დახვედრა.

დასასრულ გვიდა ერთი ამბავი
გავიხსენო. მთავსეულურმა ლაშ-
ქრობამ ლევანს დამახსოვია. თანა-
ტლივით დამირეკავდა ხოლმე, ახ-
ლად ამბებს გამოძიებდა, ერთხელ
შემომთავაზა, ყვარელში შეითხვე-
ლებთან შეხვედრა მაქვს და ხომ არ
წამოხვალაო. წავედი. შეხვედრამ

დიდებულად ჩაიარა. ყვარელში
ბატონ ლევანს დიდი სიყვარული და
პატივისცემა მიავს. ბოლოს გოლ-
უხვი სუფრა გაიშალა. თამარბა
კოლმეურნეობის თავმჯდომარე, მე-
რად ფრონტული ორდენებითა და
მედლებით რომ დაემშვენებინა. ოც-
დაერთი დეკემბერი იყო და თამარ
პირველი სადღეგრძელო სტალინს
მიუძღვნა. მის მოღვაწეობაზე ლაბა-
რაკი რომ დიოწყარ, არ ექნა და აღარ
დაამთავრა. ლევანს ლეჟენა პირში
გაუქვავდა, თამარს სახემოღუშული
შეპყურებდა ერთხანს, მეგრ ვაბრა-
ნებით შესძახა, მე ამ სადღეგრძელ-
ის არ დახვდებოდა და სუფრა დატოვა.
მეც მივეყვი. თბილისში ისე ჩამოვე-
დი, ნნა არ ამოუღია. რამდენიმე
დღის შემდეგ მწერალთა კავშირის
სასახლეში შეხვედი. ძველებურად
გამიღიმა, ხელი ჩამომართვა და მე-
რე უცებ წარბი შეიკრა: გავაგვირ-
და ალბათ ყვარელში ჩემი მოქმე-
დება, რა ვუყო, სხვაგვარად მოქმე-
ვა არ შემეძლოო.

სამწუხაროდ, მაშინ ისე დამება ენა,
ყვარელი ვუთხარი. ახლა კი მინდა
საყვარელი მწერლის წმინდა არჩ-
დილს მიგმართო: გვიკვირს, დიდად
გვიკვირს. ჯოჯოხეთური ტანჯვა-წა-
მება გადაიტანინდი და როგორ შე-
ინარჩუნეთ ის დიდებულებოვნება, სი-
დარბაისლე და სიკეთე, რომლითაც
ყველას გვხიზლავდით და გვახარებ-
დით, ჩვენო დაუფიყვარო ბატონო
ლევანი!

წლისა 1907 წელს. მან დატო-
ვა ორი ვაჟიშვილი: 9 წლის
ხვი და უფროსი ვაჟი, რო-
მელმაც 180 წელს გადააცდლა.

შესაზრარი სიშვილი
● ამორივენ მოსუს ტამბაქო-
დან, რაც კუნძულ მადაგასკარ-
ზეა, უფროსი სწავლა ნაწავა. მალა-
გასკარელი არ დაიხანა, არ და-
კარგა ბრძოლისუნარიანო ნა,
ფიფონ სწავა ცხოველის წინა
ხათს და დაიწყო ბრძოლა, რო-
მელმაც გაკარგებდა მთელი სა-
ათი, რის შემდეგ ნაწავა „კა-

პიტულაცია“ გამოაცხადა და
გახსნა ყხა.

შაშის ჩემპიონები
● აიანს იტალიელებს, რომ-
ლებიც წლის განმავლობა-
ში 14 მილიარდ დინარს
სვამენ მხოლოდ ბარებში, კა-
ფეებში და რესტორნებში —
ანუ თითქმის 208 დინარს თა-
ოთ აღამიანი. ამაზე მითით-
ების გაწვით „მონდი“, ეს რი-
ცულად არ შეიცავს ყვავს, არ-
მეხლაც აწმადენენ და სვამენ
შინ. ამ ხანგელს მოყვარული
რეცეპტების მდიდარი არჩევანი

აქეთ — ყავა ნაღებით, ყავა
არაყთი!

4 დღე უპარბად
● ფილიპს ლიბინევიჩი, იგი
ყო ყველაზე უკეთესი არა,
აღმათ ყველაზე გამძლე მუსი-
კოსია მსოფლიოში. შეიცარი-
ის ერთ-ერთ რესტორანში მან
უწყვეტილად გარმონელ დაუტრა
108 საათი, ანუ ოთხი დღე.

მართი სხატიტი მძიტი
● კლემენს საშუალოდ ერთი სა-
ათით მტკ სძინათ, ვიდრე მა-
ჩაკებებს — ასეთი დასკენა გა-

აკეთეს შეიცარიელმა ექიმებ-
მა. ხანგრძლივად გამოკვლევის
შედეგად ყველაზე მოკლე ხი-
ნაშრები არის მანოსლა და ენის-
ში, ყველაზე გრძელი სეტემ-
ბერსა და ოქტომბერში.

უსუქმისი პარაშუტისტი
● ამ ქვეყანაზე უხუცესი პარა-
შუტისტი 96 წლის შეიცარიე-
ლი მართო ბორალორი ტრინო-
დან. ახლახანს ინსტრუქტორის
თანხლებით მან განახორციელა
გადმობტობა 4000 მეტრიდან
და ამით დაამხო 86 წლის მა-
რტიელის რეკორდი.

1818 წლის 28 ნოემბერს, დილით ბაირონი თავის დღიურში ჩაუწერა: „ყო სახელმწიფოში პირველი აღმანიანი, არა დიდებულნი, არა სხელა, არამედ ვაჟინგტონი, ან არისტიდი, პირველი ნიშთ და ჭეშმარიტების სუფაველი — ეს თითქმის იგივეა, რომ იყო მლითონი, ფრანკლინი, ბენი, და სო კვლავად ბრტუუსი და კასირი, იქნებ შობაზა და ხენფრუსტი“. ბაირონის შვიტ ვაჟინგტონის მაღალი შეფასება პირველი ყოვლიანა მიმტომ არის საფუძლისში, რომ ეს ხდებდა გახურებული ინგლის-აშერის ომის (1812-1814) დროს, რომელიც ანტიამერიკული ვაჭურბოხელმა არანაკლებ ძლიერი იყო, ვიდრე ანტიერაგული. ამიტომ ბაირონის ხმათათა ვაჟინგტონისა და ნაპოლეონისაღმი ანტიამერიკულადე კი შეიძლება მოეჭვივების, თუმცა, ვფიქრობთ, ეს ის შემთხვევაა, როდენც კუშმარიტება ხანშობილზე შედგა დახას. აქ გასაკვირი არაფერია. ბაირონი ვაჟინგტონი ესახება როგორც რესპუბლიკელი — რევოლუციონერის იდეალი.

ბაირონის დანტერტებმა ვაჟინგტონის პირვენებით ხასეხებით ლოგოურია. ჭოჭრ ვაჟინგტონი იყო ამერიკის ეროვნულგანმათავისუფლებელი მოძრაობის ვიკარი; 1774 წელს არჩიების პირველი კონტინენტური კონგრესის დელეგატად, მომდევნო წელს მეორე კონტინენტური კონგრესის დელეგატად და დანიშნეს კონტინენტური არმიის შთავაჩარტლად.

ჩრდილოეთ ამერიკის ინგლისური კოლონიების დამოუკიდებლობისათვის ბრძოლის შედეგად მიხი ხსებულ საზღვარშიდ შევიდა ინტორაში. 1789 წელს ვაჟინგტონი ამრიგე ამერიკის შეერთებული შტატების პირველ პრეზიდენტად, ვაჟინგტონისაღმი ბაირონის დამოკიდებულების გამოსარკვევად ხანტერებისა მიხი ლექსი „ოდა ნაპოლეონ ბონაპარტის“, რომელიც ქართულ ენაზე თარგმანა ინება მერაბიშვილმა. ერთი შეხედებით თითქმისა უცნაურად შეიძლება მოეჭვივების, რომ ნაპოლეონზე აწერილი ხასეგანო ლექსი, არასაკლები რებება და ქება-ადიდება ამერიკის პირველი პრეზიდენტის ჭოჭრ ვაჟინგტონისა, ვფიქრობთ, შთავალისშეტყველი უნდა იყოს; რომ ბაირონის ლექსი — „ოდა ნაპოლეონ ბონაპარტის“ ჭოჭრ ვაჟინგტონის ამოთქმითი შთავგრძობა. „იდე პაროვენებს ჭარხულბისა შევაჯდით თვალს — ხანსაგალობს და ხანგარის ცოტა გვიამზობს; შეუბღალავი ვერ დატოვა დიდების კვალი, არამედ იყო ვერ უღირის და უნიათო? გამოჩრეული ხანსაგალობს, ხანდის-ხანსით შოჩანს ხნელთში დასავლეთის ციწუნატიხს — ჭოჭრ ვაჟინგტონი — ვით ანდრეი, მარად კიახობს ქვეყნად ის (ე. ი. ვაჟინგტონი — შ. კ.) იყო ერთადერთი, პირველიც; ბლოკი; შემარცხენელი კაცთა მოდგმის ერთი ხარ შოლოდო“. აქ ალოკუტრის ვიტაფრის ვხედვით. როგორც ჩანს, ბაირონი ვაჟინგტონის რა-

ღაც უპირატესობას ანებებდა ნაპოლეონთან შედარებით. რაშნა ხაქმე? პოეტის სამართლიანა უტყუარადებმა ვაჟინგტონისაგანდების იმპერატორად ვახლომას. ეს ბაირონმა სწორად აღიქვა, როგორც ერესუბლიკისაღმი დღატი. ნაპოლეონმა, მიხი აზრით, წერტილი დაუხარესუბუბლავს და დესპოტიკად, ტირანად, დიქტატორად იქცა. ნაპოლეონის ამგვარი მტება შორიოვა ბაირონისათვის, ცხადია, მიუღებელია. აქედან იდებს სთავის ნაპოლეონისადმი ბაირონის უფლვადებოლინება, იმედის ვაჭრუება, თუმცა ყოველივე შინ ბაირონი ნაპოლეონის მოდევანების დამოუხამედ რომე მიხეავს. ეს ერთერთი იმთათავანა, რომელიც საფუძველი ჩაუყარა ნაპოლეონის კულტე ერესობულ ხიწვევაკაშულ დიქტატურას. ვაჟინგტონში ბაირონი ნაპოლეონის დამატრუად ვანსხვავებულ პოლიტუტრ მონდვარქე ხედვად, რომელიც ბოლომდე ერთგული დარჩათავის პოლიტუტური იდეალებისა და რესპუბლიკის მრწამსისა. არის იდეტე ერთი ვაჭრუობება, რომელიც ბაირონის აზრით განაპრობებდა ვაჟინგტონის უპირატესობას და რომელიც აუცილებლად უნდა გაყოთავლიწინოთ. თუ ნაპოლეონისათვის დამახასიათებელი იყო დამოუკიდებებისკენ დტოტვა (ცნობილ ფრანგ ინტორაკოს აბოლიტ ტენს მომეყავს ნაპოლეონის ერთი ანეთი რეპლავა ჩემი სიგაფრთა ძალაა უფლება“) ვაჟინგტონის შეს-

წევად უნარი უარი იქცაა იანჭე. 1797 წლის 16 მარტს ჭოჭრ ვაჟინგტონის უარი იქცა პოლიტუტური კაიტირის ვაჭრუებისაზე, დატოვა პრეზიდენტის პოსტი და თავის მამულში მასუნტ ვერცინში ვაჭმეწავარა. იგი ვინცდაცვალა 1799 წლის 14 დეკემბერს. იტყობა, ბაირონი პოლიტუტური მოდევანადმი თვისებებს განსაკუთრებულ პატივის სცემდა. ამის საილხებაცაიციად შეიძლება მოვხებთია დეკლებმა ბაირონის იმავე ლექსიდან „ოდა ნაპოლეონ ბონაპარტის“: „რომადე სუხლას, ბრძოლის ველზე ცოცხლად რომ ენთო, გული მოუკლა მომართა დაღვრილმა სისხლმა, შორს გადავლო ხატევა ვარი, თავითი რომ ედო, ზურგარი აქცია შედიღურად მტრანებლის ყისმთხი. ახე ვანუღდა ის დიდებას; ადხავრე ზოლით იმ ყველის შიშარი, ვინც ხალხის ბედს დედადა სისხლითა ვინც ქვეყანას მოეგლიდა უღმერთო რისხვად ახლა მის ხანელს ასხავსებულს ყოვლის ხანაცვლოდ ის დედ და წუთი, რომ ვაჭრუების ნებით დარს სენო? ცნობა უფრო ქვემოთ ბაირონი წერდა: „ვინ იფიქრებდა, რომ ესანელო იცვლიდა რწმენას, მოსწინებოდა მის ოდენზე მძლითა ხანწარა, მთელს იმპერიას ის არჩევდა პატარა ხენაკს, კრიალოსანზე გადაცვლიდა ვიკრვინის ხატევადად. შონანტრის ტრეჭრე სისხლს დილით ისმენდა წინავს, სრული ხმტკითვი დაცავდა ყოველგვარ წრიალმანს და ხიბერაში მოითხოვდა პა-

მინიატურა

არწმუნებული ვარ, რომ თუ გინდა ქალი გალიყვარო, მასთან ერთ ჭერეკეშ უნდა დაბინადე. სიყვარული ეს მანიც შეგვედრავანსოვრება... პირველივე ცივი გათხოვილი ქალი, რომელსაც არ განუტოლა შეყვარებულთან განსორების „სიამტკბილური ვატრრული წამება“ (დოსტოევისკი). არც ჩაითვლება ქალად და პიროვნებად. ... ვთქვათ მე აღარ მახსოვს, ვთქვათ შენც დაავიწყდა, მაგრამ იმ ადგილს, მოპირდაპირე სახლის კუთხის თივის ქვეშ, ახსოვს ჩვენი სინაზე და ჩვენი ერთად ყოფნა. და შენი

მონაგრება

საღარბაზოს კედლებსა და კიბეებს ახსოვრ ჩვენი გულიების ცემა, ახსოვრ როგორ ვეფერებოდით ერთმანეთს, ახსოვრ როგორ ვევიკრდა განსორება, როგორ გვიხაროდა ცხოვრება, რა იმედით ვლაპარაკობდით შომავალზე და რა ახალგაზრდები, რა უღარდებლები, რა ნამდვილები ვიყავით მაშინ... დიდი დროა ახლა ჩვენი შორის, უტყე ათი წლის „იუბილეტ“ კარავ ხანია ვავიდა. შენ, შენი ძლიერი ხასიათით, სტოიკური ბუნებით ოჯახი კი არ შექმნი, ისე აღმოჩნდი ოცდა-

ათსა და ორმოცს შუი. მე კი ვერავფირთ ვერ ვისწავლო მელოდრამატული სიტუაციებიდან დასხობიმა და კვლავ ვფართობლემ არასაკლებელ ხელმწიფე, მაგრამ არც იქა ვარ და არც აქა, შინაგანად ისევე შენთან ვარ, მარტო შენ მელოდებდი, მარტო შენ მინატრე და ქალთა შოგოვობა და ურთიერთკენენ ვფხზე მჯილია და ისედაც დალოღის ყველაფერი ეს მხოლოდ გულს მიღონებს და შენს თავს მანატრებს კიდევ უფრო ძლიერ. მე რომ მპინს, იმ შორეული 70-იან-

ვახრონი

და ვახინგტონი

ტივს ხანაცვლოდ — სწოდა არსებობს არ რგებოდა ზედური დეპოზიტის, რომ თავანწირვაც არ ეტვირთა ბერად შედგომის“ (აქ ბაიროს მხედველობაში ჰყავს ესპანეთის მეფე კარლოს V (1519-1555), რომელმაც 1555 წელს დატოვა სამეფო ტახტი და ბერად აღიკვეცა).

ვახინგტონის მიზართ ბაიროს ხშირათა კიდევ უფრო რეალიზურად შედგენდება ბაიროსის პოეზიში „ბაიროსის საუწყა“ ეს ეპოემა პირველ რიგში იმით იპყრობს ჩვენს ყურადღებას, რომ ბაიროსი საზარებელი ბოძე ატარებს „სადღო კავშირს“ და მის მოვარ სულისმამადგმებს, ავტორის კანდიდობის, შეტერისს, რომელსაც ვერანულენოვანი ისტორიკოსის უამა შეტერსწოდებ გუნდარუს ლაშქარს. ამ თვალსაზრისის ერთ-ერთი თვალსაჩინო ღამეცელია XX საუფუნის ავტორიელი ისტორიკოსი, მანონის ფონ სარბიე. ბაიროსი მწვენიერად ხედავს „სადღო კავშირს“ რეაქციულ ბუნებას

და ეს მისი პოემის პოეტიკური ასექტია. ბაიროსის პეისიშიში მხაშენილეაწმალად იმით არის განპირობებული, რომ ევროპაში აღარ დარჩა ვაშინგტონის და ნაპოლეონის მსგავსი პოლიტიკოსი. შეშობვევითი არაა, რომ პოემის ეპიგრაფად ერთგვის სიტყვები: „იმთელი ჯგოი ერთ აქილევისს არ უღრის“. პირველ სიტყვებში, უფოფოდ, „სადღო კავშირის“ ევროსის კონტრესის (1828 წლის 20 ოქტომბერი — 14 ეკემბერი) მონაწილეები იფუკისხებოდა. შეშობვევითი რიდი, რომ იგი „სადღო კავშირის“ აღიარებულ ლიდერებს — მეტერნისს და ალექსანდრე I-ს ნაპიროსპირებს ვაშინგტონის და ნაპოლეონის. ვაშინგტონის აპოლოზად უღრის „ბაიროსის საუწყენში“ ბაიროსის ფრწების შეტახალი „ვაშინგტონი უფუნისაშედ ნათლად უღრის“.

თუ ნაპოლეონისაშენი ბაიროსის დამოკიდებულებამ გარკვეული ევოლუცია განიცადა, ხადაც აღუბრუნებინა და ალტაბეხას, გულგატეხილობა და

იმედისგაცურება ცვლიდა. ვაშინგტონზე ამის ვერ ვიტყვით. ბაიროსის ხშირათივი ვაშინგტონისაშენი მტკიცედ და უცდელაა. ამის სააღუტრაციოდ შეიძლება მოვიხმოთ ბაიროსის წერილი თავისი ნახევარი დის — აფგულა ლისაშენი კესალენიდან 1828 წლის 18 ოქტომბერს. აღწერდა რა საბერანეთში შექნილ ვითარებას, ბაიროსი აღნიშნავდა „უველაფერი ეს ხელს აძლევდა მავროკრდატს, რომელიც არის შაო უაშობის ერთადერთი აღმანი, ვაშინგტონის და კოსტიუშკოს მსგავსი“. როგორც ხედავთ,

ბაიროსი პოლიტიკურ მოღვაწის ხაზომაღ სწორედ ჯორჯ ვაშინგტონი ესახება.

დასასრულს, ბუნებრივია, დავასკენა — ვაშინგტონის მადგაწყოხას ბაიროსი მაღალ შეფასებას იმითომ აძლევდა, რომ მასში, ზედავად მტკიცე რეალიზაციონერარებს უბლიცელს და ერთვრულ-განმთავრახულებელი მოძრაობის აღიარებულ ლიდერს.

ამრიგად, შესაძლოა ბაიროსი ცოტათი აძლევდებოდა ვაშინგტონს, მაგრამ მისი მოღვაწეობა მანაც არსებითად სწორად წარმოიხა.

მიერას კალანაპი

ნების ბოლოს შენთვის ყური დაეგლო, კი არ მიმეტოვებინე, ყური რომ დამეცოდა შენთვის, ერთად ვიქნებოდით, ერთ ჰერკვეშე; შენ რომ ამ წლის შემდეგ, როცა ბღბლა კვლავ შეგვასებდა, კი არ გეოქვად დამეშვიდობებისს ნაღვლიანად „მინდა, რომ კარგად იყო...“ არამედ მე ამყოლობდი, კვლავ ერთ ჰერკვეშე ამოვიჩნდებოდით. ამიტომ ჯერ მე, ხოლო შემდეგ „ათი წლის მერე შენ, გაღავარჩინეთ ჩვენი სიყვარული და აწი ვისთან ვიქნები შე და ვისთან იქნები შენ, უკვე მნიშვნელობა აღარა აქვს. ისევ ესა სჯობს, ეს მტანჯავი მონატრება, ერთად ყოფნაში, მარტობაში.

მადლობთ, რომ ინტუიციამ არ გიღალატა და ამ საშიშრე წლის წინ სიკვლილამდე სულსავსე, სიკვლილამდე შეყვარებული დამტოვე. მე ვარ ზეადმტაც განწყობილებზე, რადგან ვამყავობ, რომ ვუყვარლი ისეთ ქალს; როგორიც შენა ხარ. დიხას, ეს აზრი სიამაყეს მანიჭებს. მე მჯერა ჩემი თავის, ჩემი ძალეების, ჩემი შესადგელობების...

— აივინ ივის, რა იქნება გვილ, აწმყო უფერულია და სასტიცი. მაგრამ არსებობს მშვენიერი „მამინ“ ანუ წარსული, შენი წარსული, ჩვენი წარსული...

— ვასოსეს მამინ, ათი წლის წინა, როგორი ახლობლები ვიყავით,

მოლი, ისევ ერთად ვიყოთ, როგორც მამინ...

— არა.
— რატომ, რატომ?
— იმიტომ რომ ეს იყო... ათი წლის წინათ, ეს იყო მამინ. — და მიუყურებდი სითბორამდგარი, სეგდანი და ოდნავ მომღიმარი თვალეზით.

ჩვენ სწორად აღვემშვიდობებთ ერთმანეთს და მე გზას გავუყვებო... უკან მოვიხედე. იდექი ამაყი, თავაწყული, თვალეზადცეული. შორიდანაც მარტყავდა გულში შენი სიყვარული ტალდა. მიმდებოდა... მაგრამ არა, სიციქ კვლავ მივტრიალდი და ჩქარი სანიჯთ მივღიოდი არსად.

ალექსანდრე ბუნიინი

საქართველო

მოთხრობა

მე მჭიახ ბელმლინცი. აქ მოვიხრობო ჩემს შესახებ, რადგან ვიცი ამის დაწერა არავის მოუვა აზრად. და ალბათ დღევანდელ ცხოვრებაში კუთხოვნადც არ ჩაითვლება, რომ ვინმე დაქვნი და დაიწყო საყვარლის თვის ბედნი. ზვიერი წერით თავს არ შეგაწყენო, ან რა უნდა დავწერო იმდენი, ჭერს რომ საკმაოდ ამაღვარდა ვახლავარი და იმედია კიდევ დიდხანს ვიცოცხლები. გავტყობრდები, მაგია ერთი ჩვეულებრივი ადამიანი ვარ, ყოველგვარი გადაჭარბების გარეშე, იმ უზარაღდობისათვის, ანუ იშვიათად რომ ვაჩვენებ, მეც იშვიათად ვაჩვენებ მათ, თუმცა მანტრატრესებს რას აკეთებენ, რით სულდგმულებობენ.

შუადღისს, როგორც კი საათი 12-ს დაკარგავ, ვდგები საშუალო მაგიდიდან და შინსაკენ მივეჩქარებო. ასე მიჩქარაან იხიანი, ერთი ცდილობს მეროებს გაუსწროს, უფრო გრძელი ნაბიჯებით იარის, ვიდრე სხვას, არადა, უჩველანი გზა რომ ვერ იპოვოს, აღნაკვებით საშუალო სიმაღლის, არც თვალში საცემად პატარა და არც სასაცილოდ მაღალი არ ვსწავდარი. შემოძლია თავივც კი მოვიწონო ჩემი სიმაღლით.

ერთი სიტყვით, გერმანული მანანციო წუტის და წიგრივი ვარ. ხადილობისას ერთი აზრი აუკეთიბება ხოლმე, „ხომ შემიწოლი ახლა სხვა ადგილას, ხადივც კარგ ხადილთან ერთად მხოლოდ სასოგადობა და სხაპომონო ატრომეროც იქ-

ნებოდა, იქ მებალიდა“. გონების თვალთ გამოწმობ ნაცნობოჯახებსა თუ ადგილებს და ერთ ბელმსაქვდომ არჩევანსაც ვაკეთებ. საერთოდ, ხაკუთარი კეთილდღეობაზე ფიქრსა და წრუნვას დიდ როლს ვუთმობ. ამაში წარმომავლობაც მიწყობს ხელს. მამარჩიმი დაჯახებული ვაპარია პროვინციაში. ერთი სიტყვით, კარგი ოჯახის შვილად ვითვლები და არ მიძინელები შოკიოვო, რაც მხურს და რისი წურგით რაცც უნარცი შემიწევს. თუმცა ქმყოფილი მაინც არა ვარ. არაფერი მოწონს და მიტაცებს დღეღამისე წურგზე. მხოლოდ ითიო-იროდა რამ თუა ჩემთვის ძვირფასი და ღირსეული.

განა ეს კარგია? ალბათ ეხსა მიწეში, რომ დღევანდელი ადამიანი გაუჩნებებოდა. მეც ეხს მახარკლებს საკუთარი თავის გამოვლიენიებაში. იმდენად სულერთია ჩემთვის ყველფერი, რომ როცა რადც საშუალო მიდებე წინ, ნახვარია, ზოგჯერ მდელი საათი, მარტო იმაზე ვფიქრობ: „დავიწყო თუ არა?“ ანეთ ყოწმანი შვილები ჩამოვლიომს კიდევ. ამიტომაც ველონივარ კოლეგებს წარჩაქცი, არადა, მე მხოლოდ წედმებრად სენტიმენტალურად ვითვლები. მაინც რომ შეუძლიათ ამ ადამიანებს ასე მდარდებ განსჯა. ყველნარი საბუშო გაურკვეველ სიტუაციაში მაგდები. როგორც კი მინ გაშლილი ფურცლებს პირსსპირ აღმოვინდები, რადც უაზრო მოძრობებს ვიწუებ. ხელით ვაწვადებ ნაცთვის ხაზეზე, ვიდრე კოლეგების დამცინავ შერას ან წვააწყლები.

ამ უსიცოცხლობის გამო სა-

ზოგადობაში ნაკლები პატავინცემით ვსარგებლობ, ძილის გუდს და მეოცნებებს შეძახიან. დაახ, ადამიანები ნამჯვალად ნიჭიერები არიან შეხებაში ხანდების შერჩევაში. ისე ვარც ვაგმტურებო, მე ხომ ჩემი საშუალო არ მიუვარს, ნაკლებად იპყრობს და იზადებს ჩემს სულს. თუმცა სულზე ლაპარაკის უფლება მაქვს ნეტა? განანანა კი საერთოდ სული? ამაში სწორად დავცევებულვარ. ხანდახან ჩემს გონიერებაშიც მებარება ეგვი. ის, რაც ვაგმტარახლობისა და ტვის გაწმრეხებ მოითხოვს, ყოველთვის სახაცხლო მდგამარობაში მავენებს და იძულებული ვარ ვიფქურო, რომ იმ უსწარა ადამიანთა რიგებს ვეყოფენი, რომლებიც მაწინ იტყებენ თავს ფიქრით, სულ რომ არაა ხაკუფიერელი. არადა, რა ხშირად მებადბი ვარგია, მხვალგანვტრული აზრები, მაგარამ დავაპირებ თუ არა ხმააღლა თქმას, მაწინვე მიხატკვიებენ. უჩინარდებან და ვრჩები ასე პირში ჩალაგამოვლებულივით.

გამოვიტყდები, არ მიუვარს ჩემი საშახრო, საწინდელ შალწარაენებს. მოკლად, ხაკუფად შინაგანი წინააღმდეგობებით აღხვავებ პიროვნება ვახლავარი. გადაწყვიტავ, უნდა ვაკეთო. მაგარამ ამაოდ წინააღმდეგობრივი ხაშიათის ვაშოა, რომ საშახრსაც თორმდელ საათის შესწარებაშივე რამდენიმე წუთით ადრე ვიტკვებ, მისვლილიყვეწლო ვივარ მივდგარ. და ისე ღრმად მებარე მამდარი, სანდუროთა, რას იფიქრებენ სხვები.

კოლეგები ცხვარს მებმანან. როგორ დავადანაშაულო, როცა თავადვე ვხედავ ხაკუთარ

გამომეტყველებოში, ქცევასა თუ ხიარტული, ლაპარაკზეც კი, ცხვრის მხავებს. ეგვგარეშეც. ცოცა ჭკუახუტის შობაქედლებასაც ვტკვებ. ერთი უსიცოცხლო, უხაილხო ადამიანი ვარ. საუბრისას, თითქმის ეწარბებო, ისე არადაწაქებრებლად გაიხმის ჩემი ხმა, რომ თავადც არა ვარ აღარწმუნებელი თუ ვლაპარაკობ. ვწივარ და ფაქტიურად მიძინავ. შერას როცა შევნიშნავ, მაწინ ვიწყებ წერას. ჩემს კრუტ და უჩვეულო გამომეტყველებს უჯასწორად გადავარცხნილი თმაც ამბავტრებს. ზოგჯერ საათობით უჩაქმოდ ვდგევარ საშუალო მაგიდასთან და ვუყრებო დერტვისხვენ ან ფანჯარაში. სულ არ ვინტერეს, მხოლოდ ტანის სიმძიმე გადამაქვს ერთი ფეხიდან მეორეზე. თითქმისდა ვერ ვხვდები, კონდების თვალში რა ხადივარს, ჭკუახუტის და მტრონარა ვარ.

ხან უაზროდ ვკონებობ, თუ ამას შეიძლება ოცნება დავაკეთო. ერთი ფიქრი მაქვს ზვიერი ფული ვიწყოვ და აღარ ვიშუშო. კი ვიცი ჩემი ხელფასის ასეთ მდგამარობას ვერახილდეს ზოგაწვე; მაგარამ მარტო გაფიქრებაც კი სიამოვნებას მგვარს. არ ჩა პრეტენზია შეიძლება ჰქონდეს ჩემისთანა უქნარს, ხირცხვლის გრძობასაც რომ არ ვაწმანაია? უფრო სით უმნიშვნას მომძლენ, ხომ ვიცი, რომ ვინახურებს, მაგარამ შეურაცხყოფად ვთვლი და ვეკაწმებო. ეს მე მართობს. ამასობაში შემიძლია სულ ცოცა ნახვარი საათი გავყუყურო და ჩემი მოწყენლობა ვაგვწინა. ვერ ვიტან ქტვის სწავლებასა და დარბებს.

თავითანაც კარგად ვიცო, რა უხაქმურიც ვარ. შოქნარები გაჟვავს მთელი დრო. ზოგჯერ ხიზმარში მგონია თავი და სურათი მიჩნდება ვადრევერდ ძირს, ვეკატრილო, ჩახკო რადაც და ტკივლით მიანც შევიგარსო სიცხადე. ხაზილად განვიციდი ჩემს ასეთ მგლოზარობას და ერთადერთი, რასაც ამ დროს ჩემი დამწვიდგბა შეუძლია, დედაა. ყველა-ნაირად ვიძახებო, რომ მისი ხაზო და ნაზი ხმა ცოცხლად დღეიდგნო. ყველაზე მეტად ეს მიგებდა. შავა კი უფრო ჭკადი და პინდიბული იყო. იქნებ სწორად ვერ გისწინო, მაგრამ შე ერთი ამოუდგინო და უაზრო პაროვნება გახლავართ. საკუთარი სულის გამო-ძახილხაც კი ვერ ვგრძნობ. ისე კი მგონია, ადამიანი მხოლოდ მოქუენილობის გამო ცდილობს დემორჩიდიოს ხელს. ზოგჯერ დერეფანში მდგომ ასეთი უც-ნაური სურვილიც დაშაბედა, ცეცხლი წამეკიდებინა ჩემი გახვევებული სხეულობათვის და ირავლიც ყველაფერი ნადრად მტყვიო. ნაცარში ხომ ვეღარ გამოარჩევდენ, ხად იყო სკამი, მაგიდა და ხად ადამიანი, რადაც წუთებით ჩაიფრდღე-ოდა, წაიშლებოდა ყველაფერი.

დრო — დრო ყოველთვის მავნიებს. ისე სწრაფად გარბის, თან ისე მოიკლავება, ხელიდან გაცლიება და ბოლოს, გიჩვენებ-ბა კიდევ, რომ საერთოდ გა-

ქრა. ზოგჯერ ტყეში თუ შე-იგარსოხ დროის დუდუნს, ან ცაში ჩიტები თუ გაოფრთხა-ლებენ, მხოლოდ მაშინ გინდებ-ბა სიცოცხლე და შენს თავს ოცნების უფლებას აძრდე. მა-გრამ ხანდახან ტყეშიც კი ისე-თი მომავლიდნებილი ნიწუმი ისადგურებს, შიში გიპყრობს, ხომ არ შეწყდა საერთოდ სამ-ყაროს არსებობაო? უშიშარ-სოა ჩემი ცხოვრება და არც იმედი მაქვს, რომ დღესმე-ღაც შეიცვლება. რადაც ვაი-ძულებს ვიძინოთ და მხოლოდ განსაუბრებულ შემოსევებში ვიმოქმედოთ. მეც ასე შემარ-თება.

სამუშაოს მაშინ ვიწყებ, რო-ცა ჩემი უფროსის მურალ ამო-ნახუნთქს შევიგარსო ზურგს უკან. ჩემად მომავრება, უნდა წაგასწროს უხაქმრობაში, მა-გრამ პირიდან ამოსული სუნი გვაიცნობს ხოლმე მის შემო-ვლას. მაინც მიყვარს ჩემი უფროსის შემოსვლა, დროებით ხომ შემიძლია გავერთო. ნეტა-ვი გააგებინა, რა არის ჩემი დანიშნულება? ერთი სუბტი, ილიგანტური, ფერსკრთალი, მორცხვი, უშწერო და მტობნე-ტად გულგრილი, ამ ცხოვრე-ბაში გამოუხადეგარი, ზედმე-ტად მგრძობობიარ პიროვნება გახლავართ. სიმწიფეების წინა-შე უნიათ და მოუხებებელა-ერთი სიტყვით, ტვირთი ამ ქვეყნისა!

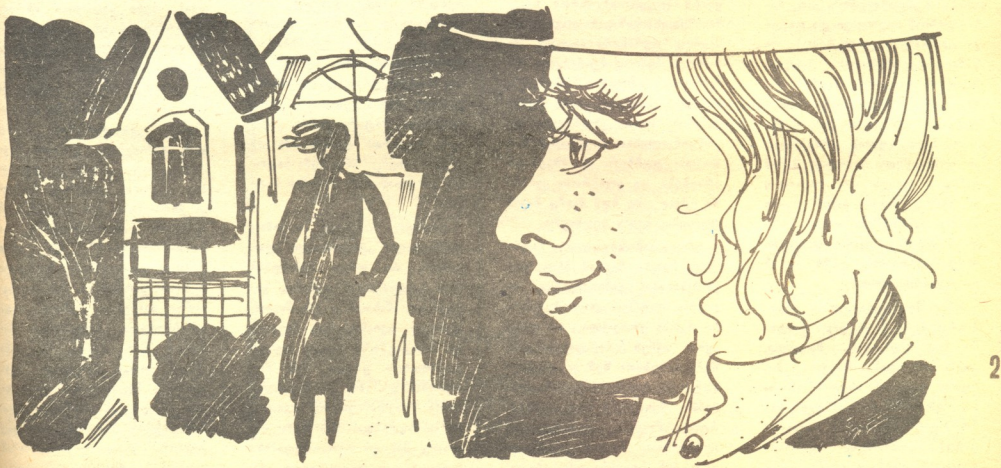
გვლინათ, მეშინია სახაბუ-

რილად თუ გამოამადებენ? არა, მისარია კიდევ. საერთოდ შიში თუ მაქვს, არც ვციო. იცებ ში-შისთვის ზედმეტად არაინტე-ლიტეტალურიც ვარ. მეჩვენე-ბა, თითქოს ის ბავშვური სი-ჭაბუტე, რასაც ჩემს გარშემო მეყოფა განამხარულებილად ვაჩქედანებს, შეიძლება მხოლოდ, ჭეუხუხებტს ახახათებდეს. ყო-ველთვის შემიძლია ვაკეთო რადაც უჩვეულო, თუნდაც ჩემს საზიწოდ. აი მაგალითად ეს: მამლებში წიგნების შეტანა აკრძალულია, მე მაინც უნდაქვს და კვითხულობ. ისე უნდა გა-მოგაიტყუდო, კითხვის სურვილი სულ არ გამაჩნია. ისეც სიჭი-უტის ერთ-ერთი ნიშანია. ზო-გჯერ არც ვკითხულობ, მაინდ-რე ძალღვივთ გაფაცაცებოთ ვიყურებო შიგ და ისეთ შო-ბემქედობას ვტოვებ, თითქოს და ძალიან მაინტერესებდეს. ნელ-ნელა ვფურცლავ, დრო-დადრო ზემოთ ვიხედები და ჩემს ირავლიც მეყოფა გავიცი-ვებულ ხანებებს ვაწყდები. შე არ ვიწმინდე ამას და ისეთი შე-დიდური გამოქმტ ყველი ბა-მაქვს, თითქოს ვუბნებოდე: „ნახეთ რა ჭკვიანი ვარ“.

ახეთი თავჭირიანი, იცმტბ-ბის მოყვარული, ყოყოყა გა-ბ-ლაგართ. ჩაცმაც უცნაური მი-ყვარს. მოშწონს ნაირ-ნაირი ტანხაცმლის გამოცეკა. კმაყო-ფილებას მანიჭებს კოლფერის ვუჩვენო ჩემი მრავალფეროვა-ნი გარდერობი. ფერების შე-

რჩევადიცი ვერკვიცი. მწკნე-ტებს მაგონებს და ყველაზე ძალიან მიყვარს. ყვითელი — ქარსა და ნიავს, თითქოს ცე-ვახაც უხედავ. მაგრამ აქც წინააღმდეგობეში ვვარდები, ამინდების გამოცნობაც ხომ არ შემიძლია. დარწმუნებულს, რომ იმ დღეს წვიმა არ იქნება, წვიმა მოგასწრებს, ან თუნდაც ვფიქრობ, დღეს მზე არ გამო-ვიყო და მწველია მზე გამოანა-თებს, მაგრამ ალბათ ეს ყვე-ლაფერი ჩემი მოგონილი სი-ხუდელია. ზოგჯერ მზე მანი-ჭებს ბედნიერებას, ზოგჯერ წვიმა. გავფიქრე ჩემს ბარკაანს ქალგას, ქული რომ არ დამი-ხვიდღენ და ასე მიგაბიჭებ სახ-ლესაკენ. ნეტავი იცოდეთ, რო-გორ მიყვარს ჩემი ქული, მო-ფერების სურვილიც კი მიჩნ-დებდა. ხანდახან თუ მოვიხილ-თე, ვიფერები კიდევ და საოც-რად ხედნიერად ვგრძნობ თავს.

წვეულებებზე სიარულიც მი-ყვარს. უკან წამოსვლასთან თავ-მოშწონედ ვიხურავ ჩემს ქულს და შინ მივდევარ. ჩემი ცხო-ვრება მხოლოდ წვრილმანენი-გან შედგება, განაოცრად რომ მეორედბინა. როგორც ახეთი, იდელი არახოდეს მქონია და არც ვესწარავი. პირიქით, იდე-ალთი შეპყრობილ ადამიანებს აღმაცირადაც კი ვუყურებ. ვერ ვიტან ასეთებს: გრძელ თმებში გაურბვიათ ყვაგილი,

ჩაუვითი ხანდღები, ხელში დაუტყრია ტყავის ჩანთა და თავი მოსწონთ. მე კი მათ დასავაზე სიცილის სურვილი მიჩნდება. მალწიანებს ამგვარი აღძვარების გვერდით ჩავლი. მინდა შენწმუნა მტვერ ან დავცირო. უშუალო კარგად მომხსენებ, რომ ეს უბატონობა და წინეირ ადამიანს არც შეუწეის. მაგრამ მე ხომ ერთი გაუწინაღობებელი ადამიანი ვარ და სკლდის მოწვევებით ვიქცევი. ჩემში ბეჯი რამაა ხავეჭური, რაც ალბათ მთელი ცხოვრება გამეყვია.

ეს ვწვით, არიან ადამიანები, რომლებიც არც ქვევით, არც ნივთი არც გამორჩევიან, მაგრამ მინდ სხვებში ეძებენ წაღს. ისე, სწრაფა თავმოყვარეობის შეღავდად მოწინააღმდეგობას არც თავს ვიკლავ ამისთვის. ჭრ რაღაც, საქმიად ნახვადი ვახლავართ. რაც მოაჯრია, ვიცო, როგორ ვიტარო ხელთათხან, როგორ შევივლიო უკლებლ ზაფთა, არც ის მაიყვებენ, რომ ხაღდლობისას კოჯი მარტყნა ხელში უნდა შევიროს. თავწიანობა არ მალა, მშვენიერად ვამბობ: „ხაღდლობი, გუწმინდელი ხაღდლო მართლაც ხაუცხოო გახლდათ“. ვაწინაღობა რაღაც უნდა შემიპროს ნეტა? რა არის ამაში კარგი? მე მხოლოდ ფული და ხაღელი მინდა — აი ჩემი სწრაფი.

მეჩის მუშაზე მალდა მანაც ვიდგეარ და ვიდგებო, თონდაც მან ჩემი ორწოში ჩადებდა და ამისგრა მოიწადინდა. არ შეზარალებიან ხაუცხოვნი და ჰტადამიანებნი, კი ფგარწმონ, რა წინააღმდეგობებითაა ხაუცხო მათთვის ხაუცხო, მაგრამ წინე არ შეეცოდებია. იქნებ უფულო ვარ? მართალი ვიხარო, ჩემი ვფლოს არებობაოც არ დამაყვინდა. დარდიდ მწიან გამიგრა, ფულს თუ დეკარგავ ან ახლად ნაყიდ ქულს რამე წაღს აღმოჩნდა, როცა ბირწაღსე ფულსი კურსი დაეცემა. ისიც ხაუცხოვია, ღირს კი ან ეს ხაღადებულა?

აბა, შეიძლება ცოტა წნით, მაგრამ ჭერე ქარს უნდა გაატარო ეს წწილობი. მოკლედ, კაცმა არ იფიხ, რა უნდა მიცხარო გულთან ახლდს და რა არა, გრწმნა რაღაა? ეგებ ვამორჩეულ ადამიანთა ხვედრია ეტევე? გრწმონები ყველაში სხვადასხვანაირად იჩენს თავს.

ხშირად ეხადება ადამიანს სურვილი, ჩაისტდოს თავის თავში და ჰქობოს, რა არის ეს მტანჯველი სცდა. ეგებს ის, რომ სურს შეიგაძროს სიცოცხლე, მაგრამ უნაირ არ შესწევს. დაახლოებით დილის 7 საათიდან პარაკევიდან ვიწვევ იმაზე ფიგირს, როგორ ვაგაძარცო ვეცრა დდე. მიყვარს ტყეში მარტოდ ხტადოა, ან ტბაზე წავით სვიროსა, ზოგჯერ ქალაქგარეთ ბუნებრივ ვახლად, მაგრამ განმარტობულს ყველოთვის სცდა მისერობს და ვეძებ ადამიანებს, ვისთანაც კარგად ვიგარწმობ თავს. ზოგჯერ გოგონებთან ერთად ცეკვაზეც დავადვარ, იმდენს კი ვაგებრებ, რომ მათ უღაქწონო თავი. ან რატომ არ უნდა მოვიწწრო ეს თეთრი ხახის, ნატფო თითების მქონე დედაგატურ, მოხდენილ ფრწოში გამწვევადი უმწვევი. ცეკვობის განწყობა მინარული, სწორედ რომ კვირა დღის შესხვდობის ვეწიწრო. ცოტა ხმა მაქვს უღწაური, უფრც ხიტყვას ვერ ვაყოფლობ, სურვი მიდღებო, თუშეცა გოგონებს უკეთ მოხსენებია, ეტეგვარეშეა, რომ მოსწონთ კიდეც.

ახლა ცეკვაზეც ვეწევი ორი. დდე ხიტყვა: ისე კარგად გარმოვლი, თითქმის ხაუცხოვნი გამეყოფილი ვიქცევი ვაქეთითლები. უნდაად, ცოცხლად და მოქნილად ვცეკვავე, ცოტა არ იყოს სწრაფად და უგეგმილად, ყველოგვარ განცვიწოვლობას მოკლებულში, მაგრამ მანაც მიყვარს ცეკვა. ამ დროს ხულ მაიყვებდა ვინ ვარ. თავს ბედწინეირად ვგრწმობ, აღარც კი პასხვებ ჩემი დამტანჯელი ხაწმურის. იმდენად მხოლოდ ნათელი ხახები, ვაგონების კახების ხაწო სურწენიო და ბრწეწაწებობა. დეკრევიარ მით შორის, უფრცერ ამ მშვენიერ აჩხებებს და ვეცირება: კვირწი ერთი დდე ხომ მანაც მაქვს უფლებია. ვაყო ხედწინეირ.

უნდა ვაყოხტადებო, ხაუცხო დდეც მაყახ, მაგრამ სხვა ვაგონებისაგან განსხვავებით, ის უფრო დაუწმობლად მიეპრობა. მგონი ერთყოფილი არ უნდა იყოს, იქნებ არც ვუყვარვარ. შემიკითხები: უნდა კი ვეყვარო? ვიცი, უშარტეო ნაქლია ჩემში, შეიძლება არც დაამაჯეკროთ, მაგრამ გულახდობლად გეუფობები, მიყვარს. ერთადერთ მის სიყვარულიში ვხედვ

ბედწინეირებს — მისთვის მსხვერპლიდ შემიძლია ვაყოლო. ვერ წარმოდებდენთ, რამხელა სისარული მანებდა, როცა წაფხულდობი მისი ხელწინაა ან ვარდხედწირ ქლგაა მივირახვ, ან წაშორარწი, დდე თოჯლოში წინ მიდევარ, გწახ ვუყუარავ და ამით სისარულს ვუაჯვებდი. იქნებ სიყვარულის არის ვაწარწეული არც მაქვს, მაგრამ ვგრწმობ ხმა. სიყვარულს არაფერი შეედრება და ეგებს ჭრ კიდევ არაა დაეკარგებო ყველაფერი, რადგან სიყვარულის უნარი მანაც შემიწევს. ამითად ვიხსენებდი თავს.

მიყვარს ჩემს ხაუცხოლსთან ერთად ტოჯე წავით სვიროსა. როცა მოწყენილია, მინდა ვაგამიარული, მაგრამ რა ჩემი პრალია, თუ ერთი უფეგრილო ადამიანი ვარ. დედაბის ერთი პატარა, უხადრტაცო, ცოტა არ იყოს, ტრბუტაცია ხაწმალხულო ხაუცხოვნი აქვს. ხამ მთელი ვეცობა დდე გწვარა აქ დდე ვტებთი ჩემი ხაუცხოლს მწეწეწი. მშვენიერი, სხიანამოწონი სხე აქვს, ლელოს თუშეცა პატარა შორის ხულ და ოჯრის ხელს მის სიღამაზეც. წწარდ, ცოცხლად თვალებს იხ სწრაფად აცდები აქეთ-იქით, თითქმის ვიღაცას ეტყურება, დამაძიდე, რა ვყოო. სწორად ჩემს გვერდით ვარ გეხმა, მეურწრულია. მასხვოს ერთხელ ისიც მქობია, ჭვარა ხომ არ დაევიწეოროთ, მე კი იმის ზწოში, უაღვრდოდ არაფერი მეტყვა, ვდღედი. მან კი ვეღარ მითომინა და გამწვარულია სხლად გამწახს, თან არბოწნებდა ჩაიყინა. დედაბთან და დაბთან უთანამოებაა მქონდა, ვერც იმას ტანდაა მე თუ ნორმალდობად დედაქლამაქობება მით. დედაბის ერთი ცოცხალი, პატარა ტანის ქალი იყო, უყვარდა დედის ხმა და კაცები. თუშეცა არც ჩემი ხაუცხოვნი გახლდათ მამა აბარამის ხატკანია.

ერთხელ საქმიად თამაზად ვაწმინებდა: „საქმიადობა აღარ ვარო“. რა უღდა მეხსახვებ სხვა ვაგონებთან თამაზად ვეცტევიდე, ამასთან კი ვი მიყარადებოდა. ვიწინამამდე მიყვარდა ხაწმობტროში ჭამო. თვალებ ვაყოლებდი ყველოდ მის მოწმობას და არც კი მახლოდობოდა წახლდა, ვიდრე თვითონ არ გამახლდა. თუ ჩემი ხაუცხოლდ შენ არ იყო, დედაბის ცდლობდა ყოველწინაირად და-

ეცეტირება თავისი ქვეწარმედი ჩემს თვალში. არ მამაიყვებოდა და თავანადად ვაწვევებო, მეორესაც მოკლედ, ვერ იტანდენ დედა-შვილი ერთმანეთს, ხშირად მოხდობდა ჩხუბი, უთანამოება. ერთხელ უნდოდა ყველოდ ხაუცხოვნი, მეორესაც მოკლედ ვერ რიგდებოდენ, შურის აბრბობა, ხამ მხოლოდ მოწინააღმდეგე ხედავდენ ერთმეორეთ.

როგორც წემოთ ვიხარით, ჩემს ხაუცხოლს პატარა, ჭრ კიდევ ხაუცხოლო ახაკის დდე ჰყავდა. ძალიან უყვარდა ჩემს გვერდით ჭამო, მოიტანდა ხოლმე წიგნებს, რევიულებს და იქ აწახილდა ვაქეთითლებს. წერადობის დავალებას რომ ასრულებდა, მეხვეწებოდა, მეც ხაუცხოლ მის წაწეული და შემეორწმუნა ნაწეული.

იხეც ჩემს ხაუცხოლს დავუბრუნებდა. მართლაც ხაუცხოლო გრწმობაა მიყვარული. რა ხედწინეირი ვიყავი, როცა ერთხელ წაშორარწი მითხარა: „როდის დადებდა ვაწადეული, რომ ერთად ვისვირინოთ“. მაგრამ ვაწოჯლოზე ვაწმინებდა: „ძალიან ამ მოხებდაა შეწინააღმდეგე“. თავისი განწახილვა ვაწმინებდა: „მინდა ქალაქში ვაგეყოფდე, იქ შეტ სიამოვნებას მივადებ ცხოვრებისაგან: თაბტრბი, მახკარადები, ნარწიარის კახები, ღვინო, მიმარულია“. აი, თუწრ, რა ყველოდა მისი ოცნება. ვანა მე კი მაწეულიც ეს ყველაფერი, მაგრამ რომ არ ვიყო, როგორ მიწეწეწა ამისთვის. ჩემი ხაუცხოლის აზრით, მე დღლიად მქონდა ფცევიბი ვადღეწეული ამ ხაწმარული, კარგად ვიცოდი რა მინდდა. მისთვის მე ერთი საქმიანი, მოსაწყენი და ხაწაცილო ადამიანი ვიყავი. ამხსნა ყველოდგერი? მანაც ვერ ვაჩივებდი, უფრო შეეძულდებოდა. ერთი კი ვფიხობა: „ხედავ, ხაუცხოლდ მეტყევი პიროვნება ვარ და იქნებ ამ წაშორარწი ხაწმარულიდანაც ვაწმინავდებოდა“ და ამით მთოდა ვადღეწეული სურწმინეირად დაჩრწინა. მამა აღარაფერი აჯავებდა ჩემთან. სხად დამარწინდა, ხედისთვის მიწენდი ჩემი საქმე. რა ოქმა ვიყავი, კარგად იქნებოდა რესტორნის მფლობელი, რევისობა ან ცუცვის მასწავლებელი, ხაწმობის პატარონი, თუწედე მქეჩავი ვყოფილყავი. მამან ალბათ ხედწინეირი ვიწენობდა.

უცხოური იხარისი

საქარს რა ვუყოთ, როცა ერთი
ღაქმური აღაშინა ვარ. ნორ-
მალური აღაშინაური სამსახუ-
რისათვის არც გონება მაქვს,
არც თავალი და უფრო მიჭირს
ჩინათვის. ყველაფერი ამ სამ-
სახურისკენ უდგომდა, რაღაც შო-
რულად შეხახებდა. ოცნებით კი
ვკონცნობ, ვაკეთო ჩაიშე კარ-
გი, მაგრამ ხელის განძრევა
შეჯარება.

ზემოთ უკვე ვთხარით, მაგ-
რამ კიდევ მინდა შევახსენოთ,
ყველაწარის მუშაობისა რომ
შეშინა, რომ არადფერი არ მო-
წოდოს. რატომ არ უნდა ვთქვა?
აი, თურმეაც ტანსაცმელი უნს-
ტად შენს ტანზე რომაა გამო-
კრძალი, ხომ უნდა აღნიშნო,
მისდებარა. არადა, შე ვერც
ერთი ნახუშაო ვერ მოვიტყე-
ვებ, აღბათა შე რომ ასე შევაგ-
რება მუშაობა, ამაში უღვი
ნესტანია მავაა დამაწავე.

ამიტომაც ვეძებ ადგილს
ჩრდილოეთში ან მთებში. იქ
ნამდვილად შეგვლებდი სახტუ-
მაროს ღირებურობას ან ფა-
რისის ხელმძღვანელობას, ხან-
შეც კი შვედეთშიც ვიშუა-
ვებდი. იგებს სიკაცობა ბუნ-
ებამ მაინც გაადვილოს ჩემში
ღრმად მიძინებულნი ტალანტნი.

ნეტავი, მართლა ავად ხომ
არა ვარ? რამდენი ჩაიშე მკვლია
და შეიკრძება შე საცოდავს.
როდემდე უნდა ვიყო ასეთი
დადურერი? შეიძლება იცოდ
ავადმყოფობაა, განუწყვეტლივ
ასეთი უაზრო შეთხვევები რომ
მაქვალაბს. მიიღად ვიჩინა-
ვი რომ არ უნდა ვიყო, ვტ-
ყობ. დღესაც ათი წლით და-
მავტანდა სამსახურში. ასე
მგონია, ვერასოდეს მივად
დროზე. აღბათ მართლა უნდა
ვიყო შეიღეს საზარელი შე,
ხელმძღვანე, და შეიძ აჩაფინ,
არცერთი სულიერი, მარტოდ-
მარტო მიიღეს დედაშენის ზე-
რადე, რა სახეობა ამა შუე,
ხელმძღვანე, ქარაშხალი, ტალ-
ლები, წყალი, ქარი, ქუჩები,
საბჭო, ფული, დრო, თურმეაც
სუნთქვა. რა სახეობა? მაშინ
ხომ შეიძებ აღაჩაფრის შექნე-
ბა. არც შეიმი, არც კითხვები,
ეს გაუთავებელი შეკითხვები,
დაცვაწებოც აღარასად და-
მავტანდება, ისეთი შეგრძნება
იქნება, თითქმის საწულაში
შეჭარა და ჩემზე ზედწიერი
არაფერ ამა ამ ქვეყანად.

გამგანაწულიდან თარგმან
მაინი მიტრინაწუვიღება.

ბაბაქილია

მისწავლებლელი: გაიშეორე,
რა ვთქვი?
მისწავლელი: ახლა არ გვა-
რიგებდით, სხვის ნათქვამს თუ-
თაუწუშოვით არ უნდა იმეორებ-
დეთო.

ბასანტარნი შემთხვევა

— იცი, გუშინ უფხვად შე-
მიშვეს ზოპარკში.
— ამაში საკვირველი არა-
ფერია. ვახაოცარი მხოლოდ
ის არის, იქიდან გამოსვლა
როგორ მოახერხებ.

ბამოტბარნი

— თქვენს მანქანას, რომე-
ლიც მოგპარეს, მუნტუქები
ქონდა? — ჰკითხა პოლიცი-
ელმა მძღოლს.
— არა.
— უკანა შუქღარი?
— არ ქონდა.
— საუვირაო?
— არც ის.
— ძალიან კარგი! — მაშ,
ჭერ ქარიშა გადაახადეთ და
შერე მოვიდეთრებთ, თუ რო-
გორ უნდა მოვიდნით თქვენი
მანქანა!

ვიტრის ბაბაქილა

საუწმუნე ფრანგ ლაირენმა
ჰმარს უთხარა:
— ხვად ოცდღარიო წელიწა-
დის ხსულღება, რაც დავკო-
წინადი. ამის მიწეშით ქათამი
ხომ არ დავკვლია?
— რატომ? ქათამი ხომ არა-
ფერშია დამაწავე.

ვარუშაბაბაქილა

— გუშინ კინოგახსენავაში
ვიწინაწიღებოდი, ცხენს დავა-
ჭარიბობდი და ძალიან დავი-
ლალო.
— მერე, რითი დამთავრად?
— ჭერჭერობით მხოლოდ
ცხენი მიიწვიეს.

სახვედურნი

— რანარი კაცი ხარ! —
უთხარა ოტის ვაფულებიდან
დამბრუნებულმა, გაწაწებულ-
მა ცოლმა. — არ შეგეშლო
უპრადლოდ გეთქვა, რომ ოცდა-
ათში წლის ცოლ-ქმარი ვართ,
აუცილებლად მაღალფარდო-
ვად უნდა ვწოდებოდა: „თითქ-
მის საუკუნის მეოთხედი, რაც
დავკოწინადითი!“

ბანტვიტრებანი

— ნიუ-იორკელმა გოგონამ,
რომელიც არადღებებს სოფელ-
ში ატარებდა, ფერმერს ხარზე
შესჩივლა, ძალიან მისისხნად
შეგომებოდა.

— შეიძლება თქვენი წითელი
კოლფის გამო, — უთხარა ფერ-
მერს.

— დემტრო ჩემო! — წამო-
იძახა გენცეფტრებთ გოგო-
ნამ — შე ცხინალი ვიცი, რომ
ეს სამოსი ცხინალად მქოლ-
დურია, მაგრამ რას მოვიდო-
ვრებდი, თუ სოფელში ხარი
ამას შეიქმნევდა!

ბამოტბარნი

პროფესორნი: რომელი ორი
სიტყვაა, რომლებიც სტრუფენ-
ტრები ყველაზე ხშირად სწა-
რობენ?
სტრუფენტი: არ ვიცი.
პროფესორნი: სწორია.

თაღლითობანი

— რატომ არის, რომ ხან-
ქოში ბედი ასე გწყალობთ და
დღესი კი არასოდეს მოგაგა-
ათ? — უთხარა ერენს ნაცრომა.
— გაგაგათ ოდესმე, ცხენი
სახელაში შეეცურებინათ?

შესინებანი

— ახლა რას აკეთებ?
— მემუარებს ვწერ.
— კარგი საქმეა. უკვე მა-
ხვედი იმ ადგილამდე, ახი მარ-
კო რომ გახსენებ?

წუშები

— რატომ ხართ თქვენს კო-
ლფაზე წაწევი? — ჰკითხა
შეღმა ოტოს.

— საქაროდ მითხარა, შეი-
ღებოდა შენგან პატიოსანი
ადამიანი გამოსულიყო.

— მერე რა, მაინც არავინ
დაუჭერებს.

რჩემა

— მითხარით, ბატონო ექი-
მი, ჰემის დროს ერთი ჰემა
იქნება რომ დავლიო, ცუდი
იქნება?

— არა, თუ დღესი ერთბედი
ჰემა.

ბატონისებანი

დაიდი ხნის ფიჭის შემდეგ
მისტერ ჯონსონმა გამოწახა სა-
შუალები, დეარწმუნებინა ცო-
ლი, რომ მანქანა ურთობლად
იტარებინა:

— იგილო, კატატროლაში
რომ მოხვევ, გაწეობინა ნეტო-
ლოგში შენს ახალ მოიხინე-
ტებში!

თარგმანი
შოტის აბირანაწუვიღება.

შეპარე შეპარდანაძე

ამ სიტყვების წარმოთქმიდან ბარე ორბა ათეულს წელმა ვანვლო, მისი მნიშვნელობა ყველაზე თვალსაჩინო და ძალუქმად კი დღეს იგრძნობა... დღეს, როცა პატივით გვეპირდება შვილთა სიმრავლე, რომ არ დავაძაუნდეთ, არ ვაღვავებოდეთ, არ ვაგვარებოდეთ და არ დავჩინებოდეთ...

არ ვიცი, რამდენ შვილს გულისხმობდა მაშინ ბატონი ელუარე „მრავლის“ ცნებაში, მაგრამ დღეს ალბათ ოთხი შვილიც საბატიო ადგოს დაიჭერს მრავალშვილიანთა არცთუ მდიდარ საუფლოში.

სურათზე, რომელიც ჩვენი ქურნაის გარეკანზე, თბილისელი პედაგოგი, ოთხი შვილის ახალგაზრდა დედა ლალი კინუაძეა გადაღებული.

სკოლა სულ ახალი დამთავრებული ჰქონდა ლალის, ცხოვრების მეგზურად ტარიელ ჩიჩუა რომ აირჩია. ტარიელი მაშინ უნივერსიტეტის მეოთხე კურსის სტუდენტი იყო. უჭირდა ახალგაზრდა ოჯახს დამოუკიდებლად გზის გასვლა, მაგრამ მშობლები გვერდში ამოუდგნენ და შორეულს გიორგი მოჰყვეს, გიორგის ირინა, ირინის კი მიმიტი. ლალი ორი შვილის დედა იყო, სტუდენტობაში რომ ვახდა. თუცა ვერც სტუდენტობა შეუშალა ხელი შვილთა სიმრავლეში და ვერც იმ თეთრად ნათევმა დაწებებმა, შვილის ავადყოფნობას რომ ახლავს ხოლმე.

უნდა ნახოთ, როგორ ემაყუება მეუღლედელსულ შორეულს ახალგაზრდა დედა, დასაეით რომ უშეგნებებს გვერდს. ლალი შვილებისთვის მარტო დედა კი არა, კარგი მეგობარიცაა. თეთრანაც ამაყობს ასეთი შვილების ყოვლით. ბავშვები სანიშნურნი არიან სწავლითაც და ქცევითაც. სხვა ვა უნდა დედას. ესაა მისი სიმდიდრე და არა მარტო მისი, მთელი ერისა...

„ლამაზად შვილის გამაზრდელი, დედა მიცვნი ქალაქი...“ — უთქვამს პოეტს და მკერა, ეს ფრთიანი ფრზა, ლალის და მისი მსგავსი დედების მისამართითაა ნათქვამი. სწორედ მათი გაზრდილი შვილებია საქართველოს უკვდავების სიმბოლო.

ღმერთმა გვიბრავლოს „ლამაზად შვილის გამაზრდელი“ დედები და ლამაზად გაზრდილი შვილები!

წაწე კაპარევი

მე-7 ნომერში გამოქვეყნებული კრებვრდის პასუხება:

მარტოშულა: 1. გრენადა. 2. პერსპექტივა. 3. ბოკერი. 10. სიცილია. 14. ზეზი. 15. ფინიკია. 17. ჯიჯა. 18. ოპერა. 19. ტანჯა. 20. ტრაია. 21. არაგვის. 23. აფხ. 27. ნიგერია. 28. არქიელი. 29. ცეცხლავა. 30. „პროქოპი“.

შეშულა: 2. რესურსი. 3. დიტობი. 4. პესკა. 5. შვრია. 7. ფრუხოლოვა. 8. პიპინაშვილი. 11. აზხატი. 12. დილოვი. 13. ადვიცი. 15. ფარია. 16. ალაბი. 22. რაკინი. 28. ნარვალა. 29. მელია. 28 მისია.

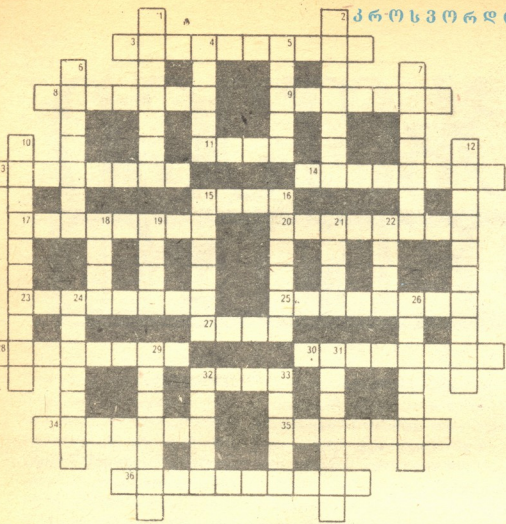
შეპარდანაძე ციხლა ამაშუაძლე.

რედაქციის მისამართი:

880008, თბილისი 8, რუსთაველის პრ. 42.

ტელეფონები: მთავარი რედაქციის — 99-54-66. პას. ნიშნავამთელი მდივნისა და ნაწარმოებების პაშვიანის — 99-28-42. რედაქციის სამდივნოსი — 99-01-89.

რედაქციის უმცლავი პასალ პეტრე პრ უმცლავისა

მარტოშულა: 3. ქართველი ფერმწერი; გრატიციოსი, თეატრისა და კინოს მხატვარი; 8. საბარეული ხახითის მზაპა; 9. შეშხხველ ბანკში შეტანილი ჭული; 11. გარეფატი; 18. ნაწარმოების, ნაგებობის, გეგმის და სხვ. მეორეხარისხიანი ელემენტების სახეცვლილებები, ისე რომ ძირითადი ჩანაფერი, შინაარსი უცვლილად იყოს; 14. სპილენძის შენადნობი ნიკელთან; 15. უნგრელი მოკლარე; 17. ქართველი მოკლარე; 20. ფახიან ქადაღღზე, ქადაღღის ფულის ნიშნებზე, საქონელზე აღნიშნული ღირებულება; 28. ძვირფასი საშუქარი ძველად; 25. წყლის დიდი დონეცე; 27. ფრანგ მწერალი; 28. იტალიელი კომპოზიტორი; 30. ხავაპო ან ხაბრეველი ამხანაგობა; 32. წვინანი ნაყოფის მქონე ხე; 34. რუსი პიანისტი; 35. ადვლთი, ტაძარი ხაღვ ქუთუმები წინაწარმეტყველებდნენ; 36. ადვლთებბარეობის გარკვევა სივრცეში.

შეშულა: 1. ცენოხანი; 2. მუხიკალური ნაწარმოების შესრულების ტემა; 4. ტრაპიკული და სუბტროპიკული ტყეებში გავრეულებული ზვიარა მცენარეების სახეცვლილებები; 5. აზის სახელმწიფო; 6. ზოგი მცენარის ხურნელოვანი ფესვი; 7. კარქული მახვი გავრის ქვიდის დას. ნაწილში; 10. ქალაქი და პორტი შარკოქში; 13. ისტორიის წინა პერიოდი; 15. ქალაქი ფერხუდი; 18. ახაშის რაიონის ერთერთი სოფლის ძველი სახელწოდება; 18. წყლის საწიდი თიხის ჭურჭელი; 19. რ. ლალიის ოპერა; 21. პოეტის შემოქმედება მისი დასახითებელი თავისებურებით; 22. კედელში რისხვ შეხაველი გამოღრმავებული ადვილი; 24. ს. თაყიშვილის მიერ განახიერებული პერსონაჟი ფილმი — „ნატების ხე“; 26. იტალიის ქალაქი; 29. ამერიკელი კინოარტისტული ქალი; 31. მოქალაქეობის ამორტივა; 32. ქართველი მხატვარი; 33. სახალხო კრება ძველ საბარქნეთში.

გარეკანის პირველ გვერდზე: ლალი კინუაძე შვილებთან, ფრტო ბონლა დვალთშვილისა; მეორე გვერდზე: პეივაპი.

გადევა წარმოებას 21.08.92. ხელმოწერილია დასაბეჭდად 19.11.92. ქალაღის ზომა 80x80/2, გარეკანი, ჩანართი და ტექსტი იხეუდება ოფსეტური წესით. ფოტოური ფურცელი 4. პირობოთი ნაბეჭდა ფურცელი 5,8. საბარცხვი-საგომცემლო თაბახი 5,80. ტარევი 16 000. შეკეთა 1497. ფსი 1 მან. 50 კაბ.

Ежемесячный независимый общественно-политический и литературно-художественный журнал «Дროша» («Знамя») (на грузинском языке). 390096, Тбилиси, ул. Костава, 14. Типография газетно-журнального издательства «Самшобло». Адрес редакция: 380008 Тбилиси, 8 пр. Руствели, 42.

გუდგუდგუნი.

ინფანსი 76056

696/2

